

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ

ч. 122

жовтень - грудень

1999

Вогонь Орлиної Ради

1

ДОРОГІ БРАТЧИКИ Й СЕСТРИЧКИ!

Скільки всего новацтва в світі? Останні звіти виказують, що маємо 1910 новаків і новачок, разом в усіх краях, де діє Пласт. Це не так уже й багато, коли порівняти до стану УПЮ: 8309. Цебто новацтва є на кругло 6400 менше. Найбільша неспівмірність існує в Україні.

В чому тут криється проблема? Адже УПН – це улад, з якого відроджується чи поповнюється наш Пласт. Ото ж повинно би бути приблизно стільки ж новацтва, що й членів юнацького уладу.

Хіба не бракує дітей у нашому народі. Беручи знову за приклад Україну – вистане пройтися вулицями будь якого українського містечка, щоб побачити ті зграї дітвори, які граються скрізь. Але чому вони не є в Пласті?

Чи проблемою тут є брак виховників? Адже переводимо стільки Рад Орлиного Вогню (не тільки „вишколів”), які відбуло вже тисячі учасників! Та скільки з них активно працює з новацтвом? За мало! Чи тому, що праця в УПЮ вважається більше престижною? Чи не потрапили ми зробити її досить цікавою?

А чи суть справи в якості програми? Чи дійсно даємо дітям захоплюючу орлину казку-гру, яка може притягати дітвору, кріпко тримаючи її в пластовій родині? Якщо програма не дописує, то чи це діється через недостатньо підготованих виховників? 2-3 дні вишкільних зайнять ніяк не досить, щоб навчити когось вести рій. Скорочена програма, де є тільки одна година призначена на гутірку про сходини, без переведення показових сходин, без писання, обговорення й оцінки програмок, не дасть достатнього знання для успішного ведення зайнять із новацтвом. Цікаво, що коли скорочують програму вишколу, то найперше скреслюють ті елементи, які є найцікавіші, найприємніші. Бракує розуміння й захоплення „чаром новакування”. Такого вишколу ніяк не можна уважати Радою Орлиного Вогню ні, тим більше, визнавати його достатнім для здобуття ступеня новацького впорядника.

Такі питання турбують нас, зганяють сон із очей. Цікаво було б послухати Ваших думок про це. Пишіть нам!

Щиро вітаю Вас:

СКОБ!

Світ Орел Орел

ДОКУМЕНТИ НАШИХ ДНІВ

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

THE IVAN FRANKO STATE UNIVERSITY OF LVIV

Історичний факультет

Україна, 290602, м. Львів,

вул. Університетська, 1

тел. (0322) 74-13-26, 79-41-36

Faculty of history

1, Universitetska str.,

290602 Lviv, Ukraine

phone (0322) 74-13-26, 79-41-36

3 листопада 1998 р. в Музею історії Львівського державного університету імені Івана Франка відбулася презентація видання 2-го тому книги Теодосія Самогулки "Історія України в іграх. Отрок." Під час презентації неодноразово наголошувалося, що це видання вдало заповнило прогалину, яка існувала впродовж тривалого часу в ділянці розвиваючого навчання для молоді.

Будівництво незалежної України неможливе без відродження і розбудови національної школи, яка має забезпечити виховання громадян, здатних зберігати і примножувати культурно-історичні надбання українського народу, вивести Україну в число цивілізованих країн світу. Державотворення України неможливе без високого рівня інтелектуального та фізичного розвитку суспільства, від пробудження його історичної свідомості. З огляду на цю обставину видання даної книги слід вважати актуальним і своєчасним з навчально-пізнавальної точки зору.

Вивчення історії України за допомогою ігрових комплексів, без сумніву, сприятиме розвитку творчої ініціативи молодого покоління, його здібностей зокрема в діяльності логічного мислення, збереження традицій пластового руху в Україні. Чи не найважливішим результатом застосування цієї книги на практиці буде активізація патріотичного виховання на сучасному історичному етапі. Залучення молоді до гуртових ігор є актуальним ще й з огляду на нестримне захоплення сучасною молоддю телесвізійною та комп'ютерною технікою, яка формує в учнів децю викривлені уявлення про життя в суспільстві, а також не сприяє фізичному розвитку особистості.

До написання роботи автором залучено значну кількість історичних фактів, народних легенд, приказок, пісень, та подано їх в цікавій своєрідній, доступній для дітей ігровій формі. Як позитивний факт впадає у вічі багатий ілюстративний матеріал, покликаний допомогти вихователям і їх учням освоїти основи ігор.

Сказане вище дає підстави вважати книгу такою, яка з'явилася на часі й буде мати широке використання освітньо-виховних закладах сучасної України.

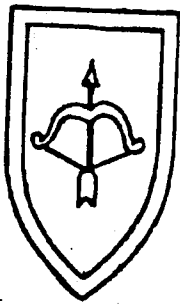
Декан історичного факультету
доцент

Теодосій Самотулка

ОТРОК

Друге поправлене й поширене видання

Коломия, 1998

Зараз ігровий комплекс „Отрок” є обов'язковим до II-ї новацької проби. Мабуть найкращим підходом була б інтеграція новацькими виховниками в таборах матеріялів „Боярівни” в програму „Отрока”, яку переходитимуть і хлопці й дівчата. Нехай новацтво, як хлопці так і дівчата, дізнається, що одні й другі мають важливі й подібні завдання, що одні без других не можуть досягнути успіхів.

Вітаємо Старого Орла з появою II-го видання його класичної праці!

Коментар Редакції: Появу другого видання праці Старого Орла „Отрок” (історичні гри княжої доби) можна тільки привітати. Перше видання побачило світ у 1951 році й від того часу цей ігровий комплекс відбули тисячі новаків. Можна сміливо сказати, що багато сучасних пластунів сеніорів було „Отроками” ще тоді, коли самі були учасниками новацьких таборів.

Друге видання – це значно поширена праця. На 304 сторінках книжки формату 17 x 26 см поміщено не тільки тексти Рад, практичні коментарі й використану літературу, але й важливі додатки. Це, в першу чергу, матеріял до питань релігійного, етично-морального й патріотичного виховання, а далі й матеріял для історичного ігрового комплексу „Боярівна” для новачок.

Щодо останнього, вважаємо, що вже минули ті часи, коли дівчат і жінок залучувано до іншої (читай: другорядної) ролі. Сьогоднішня тенденція є до рівних прав осіб як чоловічого, так і жіночого роду. З практичної точки зору, сьогодні більшість новацьких таборів – це табори мішані, а не виключно хлоп'ячі чи дівочі. Багато новачок переходить ігровий комплекс „Отрок” рам'я-в-рам'я з новаками. Дотепер бракувало нам матеріялу, який наголошував би ролю жінок чи дівчат. Нове видання „Отрока” заповнює цю прогалину.

Мудрість Сірих Орлів

ДЕРЖАВА ПОЧИНАЄТЬСЯ З ДІТЕЙ

Важко давати "рецепти", що зробити, щоб діти наші виростили, як кажуть, на радість собі і людям. Але ніколи не завадить послухати точку зору тих, хто все своє життя пов'язав з дітьми, їх проблемами, світоглядом, творчістю. Може, комусь з вас припадуть до серця тактовні й інтелігентні поради, роздуми щодо етики, яка починається з дитинства. Їх автор — письменник Всеволод Нестайко, удостоєний за повість-казку "Незвичайні пригоди у лісовій школі" літературної премії імені Лесі Українки, а відома трилогія "Тореадори з Васюківки" включена до Особливого Почесного списку Г. - Х. Андерсена, як одні із визначних творів сучасної літератури для дітей.

—Всеволоде Зіновійовичу, письменник, особливо, якщо він пише для дітей, як органічно відчують фальш, це своєрідний психолог і прогностист майбутніх доль. Як, на ваш погляд, зберегти духовне здоров'я малесенької людини?

—Виховання дітей — річ важка й складна у будь-який час. А в час соціальних землетрусів, коли ламаються й падають суспільні конструкції і під їхніми уламками безпорадно борсаються самі вихователі — річ важка надзвичайно. І щоб зберегти духовне здоров'я дітей, коли хворе, нездорове все суспільство, треба, мабуть, докласти зусиль просто-таки титанічних. Головна складність у тому, що після довготривалого тоталітаризму, несвободи, "заборонизації", демократизація — "дозволизація" призвела до того, що одразу зацвіли буйним цвітом усі квіти, збилися будь-які моральні орієнтири, дозволено буквально все — від матюків у друкованих виданнях до конгресів сексуальних меншостей.

І вихователі розгубилися. Бо що таке виховання? Це передусім виховання совісті. Совість — основа моральності людини. Совість — це внутрішній голос, який каже тобі не те, що хочеться, а те, що вимагає порядності. Можна один раз повернути касирці передану здачу, і про тебе скажуть, що ти чесний; можна один раз пригостити когось морозивом, і тебе назвуть щедрим, добрим; можна один раз поступитися місцем у трамваї, і почувеш, що ти чемний, вихований... Але для того, щоб про тебе сказали, що ти порядний, треба покласти на це все життя. Треба завжди (щодня, щогодини, щохвилини) бути і чесним, і добрим, і щедрим, і чемним, і вихованим... Це нелегко. Бо природа наших бажань, інстинктів вимоглива й невідступна. Але іншого шляху нема. І виховання без самовиховання неможливе. Це завжди певною мірою насильство над собою. Формується совість дитини під впливом усього оточення, усього дорослого світу.

Але переважна більшість дорослих чогось ніколи про це не думає, не дбає. Доросле суспільство передовіряє виховання свого майбутнього спеціальним інституціям — дитсадкам, школі, громадським організаціям, дитячій літературі... І вважає, що цього досить. А саме воно займається виключно своїми дорослими справами (поводячись при цьому аж ніяк не найпоряднішим чином). І потім дивується зростанню дитячої злочинності і взагалі неморальності юних.

Іноді я наївно фантазую, уявляю собі суспільство, де до влади прийшли не політики, юристи, економісти, а вчителі, вихователі, дитячі письменники. І виховання дітей оголошено найпершочерговою державною справою (важливішою за всі інші державні справи, включаючи промисловість і сільське господарство). І вихованням дітей займається геть усе суспільство. Той, хто подає поганий приклад для дітей, — карається немилосердно. Як державний злочинець. Бо держава починається з дітей. Які діти — така й держава. Якщо діти ледарі, паразити, розбещені, то така буде потім і промисловість, і сільське господарство, і вся держава. Але наші політики, державні діячі завжди тільки виголошували: "Все найкраще — дітям!" (ніні уже й не виголошують), а дбали про дітей і про виховання в останню чергу. Те ж саме й тепер. Я певен, якщо виховання не стане першочерговою державною справою, наше суспільство буде хронічно хворим.

— Що ж ви знаходите в сьогоднішньому дні такого, про що можна написати, скажімо, пригодницьку повість для дітей?

— Саме сучасне життя й надумило, підштовхнуло мене до написання серії "Неймовірних детективів", де є все, що притаманне детективам взагалі (вбивства, погоні, рекет, бійки, таємниці...) і разом з тим ще й певні "неймовірності", інтерес до яких посилювся саме у наш час — НЛО, екстрасенси, астрологія тощо. Три таких "Неймовірних детективи" надруковано у моїй останній книжці "Таємничий голос за спиною". А ще два мають друкувати (якщо буде папір). Це — "Барабашка ховається під землею" та "До катастрофи лишалось кілька секунд". Незважаючи на гострі сюжетні колізії, в центрі уваги все-таки проблеми морально-етичні, виховні, вічні для дитячої літератури.

— Чи знаєте ви секрет, як виростити покоління щасливих людей?

— Вибачте, але це питання нагадало мені розмову Остапа Бендера з індуським філософом і поетом про сенс життя. До речі, Остап Бендер став героєм нашого часу (навіть пам'ятники вже збираються ставити). Його заповзятливість сприймається зараз як гарантія ділового успіху і запорука щасливого життя. Але ціле покоління Остапів — це все-таки страшнуvато.

— Але ж в американських телесеріалах для дітей "Уолт Дісней представляє" діють маленькі винахідливі "остапи Бендери".

— Мої онуки теж з інтересом дивляться серіали студії Уолта Діснея. Це яскраве, динамічне, майстерно зроблене видовище. Але за змістом (хай пробачать мені прихильники серіалу) все це, на мій погляд, далеко від справжнього мистецтва, яким були фільми самого Уолта Діснея.

— Ваше ставлення загалом до телебачення для дітей?

— Про книжки й телебачення мені доводилося висловлюватися не раз. Змушений повторитися. Розвиток телебачення, на жаль, неминучий. Його може зупинити лише загибель цивілізації. А

розуміючи бажати загибелі цивілізації безглуздо, доводиться миритися з телебаченням. Хоч воно невблаганно перетворює читачів на глядачів. І тим позбавляє дітей можливості мислити, розвивати свою уяву. Бо ж коли людина читає, вона творить в своїй уяві прочитаний світ. А по телевізору сприймає, споживає все готовеньке, без жодних зусиль. До речі, американські вчені довели, що діти, які зовсім не читають, а лише дивляться телевізор, розумово значно відсталіші за тих, які, крім телевізора, ще й читають книжки. Усім батькам треба добре пам'ятати про це.

— До речі, першими телебачення називали "гумкою для мозку" американці. Як полюбляють користуватися нею. Та іба серед книжок для дітей немає тієї ж "гумки"?

— Правда, не всяке читання приносить дітям користь. Наш бурхливий перехід до ринкових відносин виключив на книжкові прилавки таку каламуть позалітературних видань, що бідна цнотлива моральність захлинулася і пішла на дно. У дитячій літературі вихід.

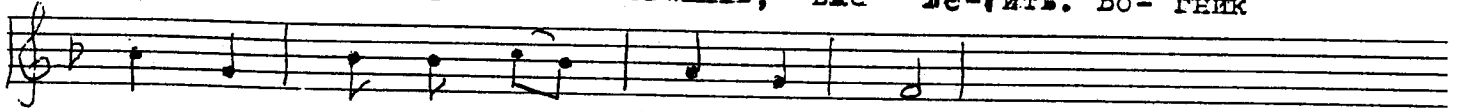

ВОГНИК

Слова і музика: І. Франів.

І-скра, і-скра вже летить, вже ле-тять. Во-гник

во-гник за-па-лить, за-па-лить.

НОВАЧКИ

Іскра, іскра
Вогник, вогник
Іскра, іскра
Вогник, вогник

НОВАКИ

вже летить, вже летить,
запалить, запалить.
вже іде, вже іде,
спалахне, спалахне.

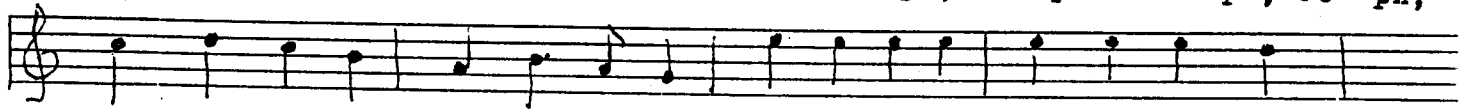
Гніздовий - Сторожі – до підпалення вогника виступити!
/Виходять 4 новаки зі смолоскипами; перший має запалений смолоскип, а решта – ні. Вони йдуть рядом і обходять кругом приготований вогник три рази й уставляються на однаковій віддалі, лицем до вогника./
Зловімся всі за руки і я передам іскру кругом, щоб перейшла через кожного й повернулася до мене...
Вже повернулася до мене іскра, яка запалила сотні вогників по Україні.
/Новак із запаленим смолоскипом запалює смолоскип другому./
Тепер я пускаю другий раз іскру, яка має запалити вогники поза межами України...
Вже іскра повернулася до мене.
/Другий новак запалює смолоскип третьому./
Я пускаю ще раз іскру, яка має запалити наш вогник...
Вже іскра повернулася до мене й ми можемо запалити наш вогник.
/Третій запалює смолоскип четвертому./
Сторожі – прошу підпалити вогник!
Новацька пісня – „Ми діти українські”...

Всі - Вогник вже горить, вогник вже горить!

ГОБИ, ГОРИ

Го-ри, го-ри, наш во-ни-ку го-ри, го-ри. Го-ри, го-ри,

наш во-гни-ку го-ри го-ри. Го-ри, гори, наш вогни-ку

го-ри, го-ри. Го-ри, гори, наш вогни-ку го-ри, го-ри.

Го - ри, го - ри, го - ри, го-ри, го-ри, го - ри.

Ра-дість і щас-тя всім не - си.

Гори, гори, наш вогнику, гори, гори-
 Гори, гори, наш вогнику, гори, гори-
 Гори, гори, наш вогнику, гори, гори-
 Гори, гори, наш вогнику, гори, гори.
 Гори, гори, наш вогнику, гори, гори-
 Радість і щастя всім неси, неси
 Неси далеко у новацький край,
 Привіт наш щирий всім там передай.

/Повторити стрічку./

Гори, гори, наш вогнику, гори, гори-
 Гори, гори, наш вогнику, гори, гори-
 Гори, гори, наш вогнику, гори, гори-
 Гори, гори, наш вогнику, гори, гори.
 Гори, гори, гори – гори, гори, гори,
 Радість і щастя всім неси.

/Повторити стрічку./

Гори, гори, гори – гори, гори, гори,
 Мудрість і силу всім неси.

/Повторити стрічку./

Гори, гори, гори – гори, гори, гори,
 Вогнику, вогнику наш гори.

/Повторити стрічку./

2. РОЗПОВІДЬ.

Цього року відзначаємо 75-ліття новацтва. Значить, що новаки були зорганізовані 1924 року й існують уже три-чверті століття. В дійсності вони вже скорше існували, але не були ще зорганізовані. Ви може це знаєте, що ще 1911 року були вже у Львові перші пластові гуртки, які заснував д-р Олександр Тисовський; його звали коротко „Дрот”. Однак це були гуртки юнаків, для старших хлопців. Хлопці молодші, які бачили, як маршують пластуни, дуже собі це сподобали й також хотіли стати пластунами. Вони вже в 1913-му році збиралися в гурт і наслідували пластунів, а рік пізніше було 75 хлопців, які поробили собі дерев'яні кріси, якими вправляли, ділилися на дві частини й робили теренові гри – подібні до „війни”.

Скоро почалася Перша світова війна й Пласт перестав існувати. Багато пластунів, які вже були старшими юнаками, пішло боротися за волю України. По закінченні війни Пласт почав знову діяти і знову малі хлопці, які ще не могли належати до Пласту, почали збиратися в гуртки, щоб наслідувати пластунів. Щойно 1924-го року об'єднано гуртки новаків які створили УЛАД НОВИКІВ. Як бачите, що спершу не називалися новаки, але новики. Також тоді вони мали сім проб:

I проба гнучкого тіла	V проба заячого слуху
II проба вірлиного ока	VI проба індійської шкіри
III проба кертичного нюху	VII проба заклоятої мовчанки.
IV проба бистроногого оленя	

Перший табір був у Корчині, біля Сколього, 1926 року. Комендантом тоді був Михайло Іваненко. Потім були ще інші табори в Гринькові, у Підлютому, у Гориглядах, Остодорі, а на Закарпатті у Ставному.

Усіх новаків тоді було около 500. Новиків провадили тоді пластуни – Леонід Бачинський, о. Олександр Бучацький і пл. сен. Іван Кліщ.

Дуже любив новаків і піклувався ними пок. митрополит Андрій Шептицький. Він подарував пластунам на Остодорі біля Підлютого велику площу, серед лісу в горах Карпатах. Там побудовано новацьку оселю і від того часу туди з'їздилися з усіх міст новаки на табори. Там вони мали мали також і вогники, змаги й прогулянки. Як ішли на прогулянку, тоді кожний брав із собою велику палицю, щоб оборонятися від диких звірів у лісі, яких там було тоді багато. Новаки були тоді дуже відважні й не боялися нічого. Недалеко від Остодору був табір для юнаків на площі, що звалася „Сокіл”.

Другий табір, де таборували новаки, був у Старяві коло Хирова. У проводі таборів були старші пластуни, як: Тиміш Білостоцький, Тарас Дурбак, Роман Копач, Роман Саєвич і інші.

Під час другої світової війни відбувалися новацькі табори в Брюховичах коло Львова, у Криниці й у Пасічній. У таборі в Пасічній у горах зродилася пісня „Новацький Шлях”. Табори ці вели: Теодосій Самотулка і Тиміш Білостоцький. У тому часі відбувалися також і юнацькі табори. Багато також тоді старших юнаків і старших пластунів вступали в ряди КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ, УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ і ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ. Багато пластунів було провідниками в українських арміях. Головний командир УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ був пластун – генерал Роман Шухевич, знаний під ім'ям-псевдонімом Тарас Чупринка.

По другій світовій війні багато пластунів і новаків опинилося з батьками в Німеччині і в Австрії. Тоді там повстало багато пластових частин, а в тому новацьких гнізд і роїв. Відбулося багато новацьких таборів. Та скоро українці й з ними пластуни з Німеччини й Австрії почали від'їздити у різні країни, де знову на нових місцях поселення почали організувати пластові й новацькі частини.

У 1991 році, дня 24 серпня УКРАЇНСЬКА ВЕРХОВНА РАДА в Києві проголосила Україну самостійною українською державою. Відразу почали організуватися пластові гуртки, курені та новацькі рої і гнізда. Тепер новацькі рої і гнізда існують в Україні, Австралії, Америці, Англії, Аргентині, Канаді, Німеччині, Польщі й Словаччині. Усього новацтва є ок. 2000, з того прибіл. половина в Україні. Всі вони готуються до служби Україні так, як це робили перші новаки 75 років тому.

3. ПІСНЯ: „НОВАЦЬКИЙ ШЛЯХ” (див.: наступна сторінка).

4. ДЕКЛЯМАЦІЯ.
Роман Завадович

ПОЇДУ В ТАБІР!

Бувай здоровий, песику Кудлаю,
Бувай здорова, кіточко Варварко!
На цілий місяць вас я покидаю,
Поїду в табір, бо у місті жарко!
Поїду в табір, де шумлять смереки
Де по камінню рине річка чиста
І де немає диму ані спеки,
Ні галасу закуреного міста.
Поїду в табір у зеленім лузі,
Там знайду втіху, смутки всі забуду,
А може і придбаю щирих друзів,
Що все життя мене любити будуть.
Наплечник вже готовий – від'їжджаю
Намилуватись сонцем і красою-
Бувай здоровий, чемний будь, Кудлаю,
І ти, Варварко, не тужи за мною!..

НОВАЦЬКИЙ ШЛЯХ.

У-сі ми но--ва-ки в та--бо-рі, ста-є-мо в ла-ви з ра-ді-стю вь-
 -чух. А на-ша піс-ня у про-сто--рі лу-на-є
 грім-ко по лі-сах, по-лях. Від ран---ку до
 ве--чо-ра в та-бо-рі лу--на-є спів, що днн-ни нєє
 жва-во на-ша гра в та--бо-рі но-ва-ків. Від ків.

Усі ми новачки в таборі
 Стаємо в лави з радістю в очах,
 А наша пісня у просторі
 Лунає грімко по лісах - полях.

Несеться пісня ген у гори,
 Де зеленіють дужі дерева,
 Де нам пташок щебечуть хори,
 Де нам шепоче квітка і трава.

Від ранку до вечора
 В таборі лунає спів -
 Шоднини йде жваво наша гра
 В таборі новачків.

В таборі в Пасічній у горах
 Живемо дружньо-плем"я новачків,
 Тут казку темний ліс говорить,
 Тут вогник наш весело розгорів.

Орлята ми - сини природи.
 Нам любий труд, веселий кожний змаг,
 Нас не злякають невігоди,
 Ми горді всі за наш новацький шлях.

Від ранку до вечора ..
 .....
 .....

5. ПІСНЯ: „Поїзд” (на мел. „І ШУМИТЬ І ГУДЕ”).

Чух, чух, чух, чух, чух, чух,

Чух, чух, чух, чух, чух, чух чух.

Заспів I (2 рази): Чух, чух, чух, чух, чух, чух, чух, чух,
Чух, чух, чух, чух, чух, чух, чух!

Скоро поїзд відїжджає,
Пасажирів гарних має.

Заспів II (2 рази): Поспішають в літню пору
До новацького табору.

Заспів I

Спакували всякі речі,
Ледве взяли то на плечі.

Заспів II

Заспів I

Везуть ложки і їдунки –
Наповняти з них там шлунки.

Заспів II

Заспів II

Везуть шнурівки великі,
Щоб не згубить черевики.

Заспів II

Заспів I

Везуть голки, везуть нитки,
Щоб зашити там шкарпитки.

Заспів II

Заспів I

Поїзд їде попід гору,
Зближається до табору.

Заспів II

Заспів I

Повільно: Чух--чух---чух-----чух...

6. РОЗПОВІДЬ: „У ЛІСІ ТРИВОГА”.

Тоді, як новаки приїхали в карпатські гори до табору, в лісі серед звірів зробилася тривога. Звірі ніколи перед тим не бачили так багато людей. Вони були перестрашені й боялися підходити близько до табору.

Тоді найбільший серед звірів ведмідь виліз зі своєї гаври і скликав усіх звірів на нараду. Зійшлося багато звірів, великих і маленьких. Усі хотіли довідатися, що то за люди прийшли й чому вони замешкали в лісі. Всі чекали нетерпеливо на ведмедя, щоб він відкрив наради. Ведмідь піднісся на задні ноги й сказав:

-Вітаю вас, дорогі звір'ята, жителі цієї гарної країни, цих чарівних карпатських гір і лісів. Ми тут жили свobodно й спокійно, але тепер зайшло багато людей і замешкали серед нас. Нам треба довідатися, чи ці люди не вбивають звір'ят, чи не нищать молодих дерев і природи, що вони їдять, та що вони роблять.

-Я буду дивитися, чи вони не нищать природи,- зголосився перший гордий олень.

-Я піду, рознюхаю, що вони їдять,- сказала хитра лисичка.

-І я буду дивитися, що вони їдять,- сказав голодний вовк.

-Я буду дивитися, що вони роблять,- сказав спостережливий їжак.

-А я буду слухати, як і що вони говорять,- сказав довговухий заєць.

-Дуже добре, що зголосилися такі здібні звірі,- сказав ведмідь. Завтра ми зійдемося всі тут знову й розвідники розкажуть, що бачили й чули; тоді будемо рішати, чи починати з цими людьми війну, чи жити з ними в згоді.

Звірі розійшлися. Олень пішов оглядати кругом табору природу. Їжак з-під кущів приглядався, що новаки роблять, а заєць прислухався до розмов і співу. Лисичка підкрадалася ближче кухні, а за нею вовк.

Під час вечері від кухні доходив з вітром запах кур'ячої зупи й лисичці аж млісно стало, їй так хотілося кур'ячого м'яса. А голодному вовкові аж слина з рота потекла; йому здавалося, що він міг би з'їсти все, що є в кухні.

Як стало вже смеркати, всі новаки сиділи кругом вогника й співали. Тоді лисичка закралася до кухні, але кур'ятини на верху не було, а інші харчі були в шатрі, зав'язані в мішках. Вона вернулася до вовка й каже:

-Йди, вовче, братіку до того шатра, - там є харчі в мішках; вони за тяжкі для мене, ти сильніший, то притягни сюди.

Пішов вовк до шатра й почав тягнути мішок. Та братчик почув шарудіння в шатрі й пішов з палицею подивитися. Він був при вході до шатра, як вовк почав тікати, але братчик його засягнув по хребті палицею. Вовк із болу аж завив і ледве що міг добігти до лісу. За той час лисичка вже була далеко в лісі.

На другий день знову зібралися всі звірі. Ведмідь відразу сказав:

-Розкажуйте, що ви бачили й чули.

Перший почав олень:

-Я оглянув природу кругом табору і не знайшов зломаного ні одного деревця, ні галузок і бачив, що ті люди насаджують квіти в таборі. Вони люблять і шанують природу, так як і ми.

Другий вийшов заєць:

-Ті люди дуже гарно співають, я міг би слухати їх цілий день, але хтось за мною стріляв, бо свистіла куля попри мої вуха.

Розповідь зайця перервав їжак:

-Ти куцохвостий боягузе! Ніхто за тобою не стріляв і ніяка куля не летіла попри твої довгі вуха. Там свистком скликають на збірку. Я бачив, як після свисту ти дав драла так, що за тобою кур'ява піднялася. Я до цих людей з цікавістю приглядався,- продовжував їжак. -Вони встають рано, вибігають на двір і вправляють різні рухи, потім ідуть до річки митися, потім стають разом, моляться й співають. Мені ці люди подобалися й я не думаю, що вони будуть робити звір'ятам кривду.

Після їжачка почала лисичка:

-Я не бачила, щоб ці люди вбивали звір'ят, але вони зі собою привезли м'ясо і то дуже, дуже пахуче.

На то вовк застогнав:

-Ав, ав, я думаю, що ці люди погані, ав, ав, вони мені хребет переломили, ав, ав.

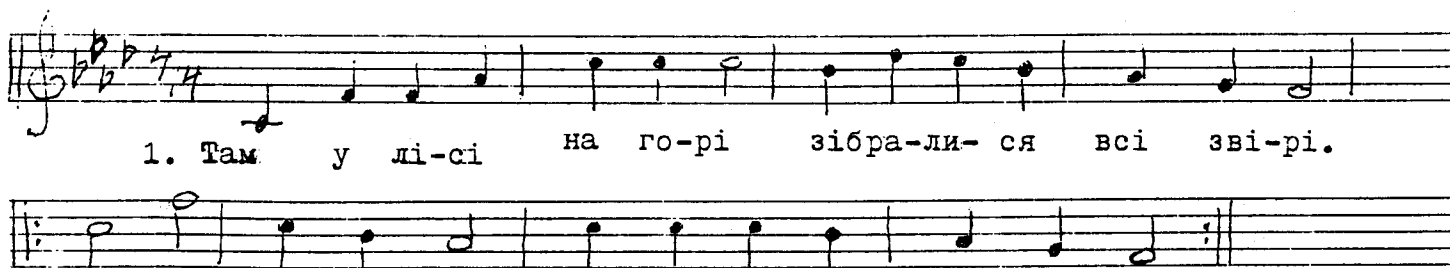
-Розкажи, що сталося,- спитав ведмідь.

-Хитра лисичка намовила мене піти до шатра й витягнути мішок із харчами. Я тягнув і один чоловік потягнув мене палицею по хребті, ав, ав, авуу!

-Ти, вовче, пішов красти й він тебе справедливо покарав,- сказав ведмідь. -Чую, що ці люди є добрі й забороняю всім звір'ятам у них красти. Вони не роблять кривди нам і ми не будемо робити їм шкоди. Закликаю всіх звірів прийняти цих людей за співжителів лісу й запросити їх на звір'ячий фестиваль.

7. САМОДІЯЛЬНА ГРА: Інсценізація повищої розповіді.

8. ТАНОК: Звір'ячий фестиваль.

Гей! Гей! що за баль, то зві-ря-чий фе-сти-валь.

Там у лісі, на горі
Зібралися всі звірі.

Заспів (2 рази):

Гей, гей, що за баль!
То звір'ячий фестиваль.

Запросили всіх звірів
І з табору новаків.

Заспів

Запросили всіх пташок
І з табору новачок.

Заспів

Гордо вийшли олені
Розглядались по горі.

Заспів

А за ними зайчики,
Сірі побігайчики.

Заспів

А вовки там на верху
Завили А-у, а-у!!

Заспів

Та з під кущів їжачки-
У них гострі колючки.

Заспів

Ведмедики і бурмили
Помаленьку приходили.

Заспів

А лисички хитресенько
Вихилялись легесенько.

Заспів

Над горами по-під хмари
Орли високо літали.

Заспів

Нижче журавлі летіли
І на землю всі гляділи.

Заспів

І співали: кру-кру-кру,-
Ми повернемось знову!

Заспів

9. САМОДІЯЛЬНА ГРА: ЗБИТОЧНИЙ ЛЕВКО.

З Б И Т О Ч Н И Й   Л Е В К О

ПРИМІТКА АВТОРА: Вірш 'Збиточний Левко' є написаний так, щоб можна його інсценізувати на новацькому вогнику. Насамперед перечитайте, передумайте і уложіть собі в уяві, в який спосіб усі дієві особи можуть то виконати.

Тому, що головна дія відбувається в багні, можна зробити 'багно' зі сіна. Настелити досить грубо і широко сіно, так, щоб кілька осіб могли свобідно порушуватися і щоб, сидячи, можна закрити ноги, щоб виглядало, що Левко стоїть у багні по пояс.

Дієві особи: Братчик або сестричка (голосно читає), Левко, зайчик, дві пташки, три жаби (з них одна маленька).

Строї не мусять бути вибагливі, але повинні чимсь уподібнювати до даних звірят. Для кращого кінцевого ефекту, Левко може мати на собі дві пари штанів: одні коротенькі з обшарпаною долиною, а поверху довгі. Жаби зможуть непомітно в сіні стягнути довгі штани і залишити їх прикриті сіном. Треба зробити одну, або дві проби. Проби робити на приготованому багні. Багно повинно бути не заблизько вогника, щоб сіно не загорілося. Вогник повинен бути маленький.

Ця самодіяльна гра - інсценізація ще не випробувана. Напишіть до ВОР, як її переведено і як можна її найкраще перевести.

Левко хлопець був збиточний:
Бігав у чужі городи,
Ламав молоді рослини
І робив він людям шкоди.

Робив шкоди він пташкам,
Як знаходив їх гніздечка,
Скидав з дерева додолу,
Розбивав малі яєчка.

Левко мучив всіх звірят
Яких міг спіймати.
Колов жаби патином,
Котів гонив з хати.

Раз на полі він зловив
Зайчика малого.
Тягав він його за вуха,
За хвостик і ноги.

Раптом зайчик стрепенувся,
Шарпнув свою ногу,
Виврвавсь Левкові із рук
Та давай - в дорогу.

Левко вслід за зайчиком-
Як вихор, він гнався.
Зайчик втік аж ген, у ліс
І в кущах сховався.

Згубив Левко зайчика,
Почав розглядатись
Тай подумав, що пора
Додому вертатись.

Глянув вгору на дерево:
Над воду схилилось,
Поміж листям, на галузі
Гніздечко сіріло.

Виліз скоро на дерево,
Гніздечко дістати,
Та надлетіли пташки,
Почали клювати.

Обганявся він рукою -
Щось вкусило в спину -
Похитнувся і в багно
Хляпнув надолину.

Пробував він, щоб скоренько
На сушу дістатись,
Та загруз так у багні -
Не міг порушатись.

За ним злетіли пташки,
Почали карати.
Він, нещасний, у багні
Став пташок прохати:

-Не клюйте мене, пташки,
Закиньте карати.
Обіцяю, що не буду
Гніздечок скидати.

В тому часі, як пташки
З криком нападали,
Жаби лізли під штани-
За ноги кусали.

-Не кусайте мене, жаби-
Він почав просити.
-Я не буду більш ніколи
Вас патином бити.

Зайчик ушка звів угору,
Пильно прислухався,
Потім вийшов з кущів ближче,
Всему приглядався.

Вже почало вечоріти,
Сонце впало за гору.
В лісі вовки заводили
Свій концерт: А-ву! А-ву!!!

Страшно стало скраю лісу.
Жах обняв Левка в багні.
-Любий зайчику, сіренький,
Вийти поможи мені!

Зайчик підстрибнув до краю -
До багна і до води,
Простягнув сіреньку лапку,-
Не міг Левка досягти.

-Ходіть, жаби, всі сюди,
Мені помагати.
Попробуємо з багна
Левка витягати!

Ви зловіться у багні
Своїми лапками,
А я впруся на землі
Задніми ногами.

За живіт мене ловити
Я не дозволяю,
Бо спереду, під лапками
Я лоскоти маю.

Тягнуть разом усі жаби,
А з-заду сіренький.
Тягнуть, тягнуть і не можуть,
Бо Левко тяженький.

-Тягніть також і ви, пташки,-
Зайчик закликає.
-Тягніть за чуб і за вуха,-
Левко потапає!

Тягнуть пташки, тягнуть жаби,
Зайчик аж впріває,
А маленька жабка в траві
На них споглядає.

Подумала собі жабка:
-Не час дармувати!
Треба також і мені
Друзям помагати.

Підійшла близенько жабка,
За зайчиком стала
І лапками за живіт
Зайчика обняла.

Від лоскоту аж підскочив,
Він шарпнув лапками,
Потягнув жаб за собою
І Левка з пташками.

Опинились всі на суші,
Сіли відпочити.
Також Левко поміж ними,
Почав говорити:

-Дякую вам, добрі жаби,
Я вас не забуду,
Вашим щирим приятелем
Я назавжди буду.

Для вас, пташки, зроблю хатки,
Щоб там зимували
І подбаю, щоб кожний день
Добру їжу мали.

Тебе, зайчику сіренький,
Буду пам'ятати
І свіженької капусти
Буду все давати.

Левко підвівся на ноги
І всім уклонився.
Коли глянув він на себе,
То й засоромився.

Бо побачив, що на ньому
Вже штанів немає.
Та що сталося з штанами,
Він того не знає.

Зайчик, жаби і пташки
Від сміху аж мліли,
Бо Левкові у багні
Жаби штани з'їли.

Левко дивився на друзів,-
Не знав, що казати.
Обернувся тай почав
Додому втікати.

10. ПІСНЯ: НАШ РІДНИЙ КРАЙ (ноти – див.: наступна сторінка).

Там, на горах вже заграли трембіти,
Заспівали вже дівчата і діти.
Грай, музико, грай, сопілко, трембіто грай,-
Гуляймо, співаймо, щоб трясся зелений весь гай.
Гей, гей-гей, гей наш милий рідний край!
Стань, почувеш: там в долині Прут пливе...
Все співає свою пісню, як буря йде.
Як чудовий, як чарівний наш рідний край-
Скажіть мені, люди, скажіть мені: може це рай?
Гей, гей-гей, гей наш милий рідний край!

Малюнок
Петра Холодного мол.

11. ТАНОК: Аркан.

Затанцюймо нині так, як у Корчині
Там новакували, перший табір мали,
Аркан танцювали разом новаки.

Гриньків і Підлюте не можемо забути
Там таборували і пісні співали
Аркан танцювали разом новаки.

Горигляди кручі і ліси дрімучі-
Там пташки співали, всіх
розвеселяли
Аркан танцювали разом новаки.

Закарпаття славне, там, де було
Ставне-
Ведмеді стояли, зайчики скакали,
Аркан танцювали разом новаки.

А на Остодорі радість у таборі-
Там ріща збирали, вогник будували,
Аркан танцювали разом новаки.

В таборі, в Старяві всі веселі, жваві,
Бігали, скакали, на сопілках грали,
Аркан танцювали разом новаки

В Пасічній, у горах, в лісах і
просторах
Там-то маршували і пісні співали
Аркан танцювали разом новаки.

НАШ РІДНИЙ КРАЙ

Третяк

MARZIALE

Там на гб-рах вже за-гра-ли трем-бі - - ти,
 2 Стань почув-еш там в до-ли - ні Прут пли - ве,

за-квіт-ча-лись вже дів-ча - та і ді - - ти, грай му-зи - ко
 все спі-ва - є сво - ю піс-ню як бу-ря йде, як чу до-вий

грай со-пі-лко трембі-то грай. гу-ляй-мо, спі - вай-мо, щоб
 як ча-рів-ний наш рідний край, скажіть ме - ні лю - ди, ска -

гу - ляй - - - - - мо щоб
 ска-жіть - - - - - ме - - - - -

тряс-ся зе - ле - ний в весь гай.
 жіть ме - ні мо - же це

тряс - - - - ся
 ні - - - - це гай, щоб тряс-ся гай зе-ле-ний

рай. Гей, гей, гей, гей, наш рідний милий

гей, наш рідний ми - лий край

рід-ний, ми-лий край. хай пісня на-ша, мо-ва на-ша

нам гу-де. на - - - ші лі - - - си по - - -
гу-ляй-мо, спі-ваймо, щоб трясся зе-ле-ний весь

ля. Гей, гей, гей, гей, наш рідний, ми-лий
гай. Гей, гей, наш рід-ний, ми-лий край, наш

рід-ний, ми-лий край, в од-ній сі-мі хай наш на-род на-

все бу-де, наш рід-ний край.

12. САМОДІЯЛЬНА ГРА.

ЗАБЛУКАНИЙ СОЛОВЕЙКО

ДИКТОР: У зеленому гаю жило багато птахів. Були там різного роду птахи: великі і маленькі; деяких було багато, а деяких менше. Кожний рід птахів тримався разом - вони розмовляли між собою своєю рідною мовою і співали свої пісні. Тому було так чудово слухати в гаю різноманітного пташиного співу.

Жили там також родини соловейків. Вони будували гніздечка і там виводилися маленькі соловейки. Вони вчилися від своїх батьків мови і співу. Коли навчилися добре літати, то часом відлітали далше від своєї родини, але завжди верталися до своїх.

Один маленький соловейко завжди літав до шпаків, яких там було дуже багато. Він перебував між шпаками цілі дні і дуже скоро навчився їхньої мови. Між шпаками знайшов багато приятелів і між ними йому подобалося жити, так що він почав забувати свою мову і думав, що він також шпак. До соловейків він більше не вертався.

Одного разу сів соловейко на галузочці між листочками. Недалеко від нього сиділи його приятелі шпаки. Вони мабуть не бачили, що соловейко сидить близько них, бо почали про нього розмову.

I-ИЙ ШПАК: Гарний пташок соловейко,
Що пристав до нас він так,
Та не мудрий він, бідненький,
Бо гадає, що він шпак.

II-ИЙ ШПАК: Він шпаком не може бути,
Бо не рідний він є нам.
Не йому дружбу здобути,
Ні рівнятися шпакам,

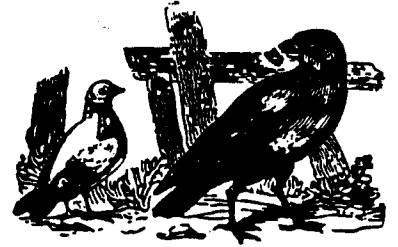
III-ИЙ ШПАК: Він є зрадник свого роду,
І змінитись може враз.
Відцуравсь свого народу,-
Відцурається і нас.

ДИКТОР: Соловейко не міг довше слухати тої розмови і полетів далеко від шпаків та сів на дереві. Йому стало дуже сумно і жалісно коли почув, як про нього говорять шпаки, яких він уважав за найліпших приятелів. Він постановив більше до них не вертатися. Те не знав, куди летіти. До своїх рідних соловейків вертатися соромно, бо забув уже свою рідну мову і пісню. Може вони мене більше не схочуть і будуть насміхатися? Треба мені в когось порадитися. Якраз у той час надлетіли ворони і соловейко подумав, що може вони дадуть добру пораду.

СОЛОВЕЙКО: Добрий день пані ворони,
 Чорнявенькі, гарні жони!
 Я є з роду соловейко,
 До шпаків пристав давненько.
 Соловейків забув мову,-
 Рідну пісеньку чудову.
 Як до рідних повертатись?
 Чи не будуть насміхатись?

I-ША ВОРОНА: Ви всі шпаки й соловейки-
 Голосочки в вас тоненькі.
 Ми ворони все те знаєм
 І найкраще заспіваєм:
 Кра-кра-кра! Кра-кра-кра!

СОЛОВЕЙКО: Ха-ха-ха! Ха-ха-ха!
 Що за пісня чарівна!
 Ви, ворони - старі баби;
 Краще співають вміють жаби!

II-ГА ВОРОНА: Перевертню, ти не гідний!
 Забув, хто тобі є рідний?
 Нашу пісню висміваєш,
 А своєї ти не знаєш?
 Кра-кра-кра! Кра-кра-кра!

(Ворони крякають і кидаються на соловейка. Соловейко паде на землю. Ворони відлітають).

ДИКТОР: Упав соловейко непритомний на землю і там лежав до другого дня. Аж ранком розбудив його голос зозулі.

ЗОЗУЛЯ: Ку-ку! Ку-ку! Ку-ку!

СОЛОВЕЙКО: Ой зозуле, зозуленько,
 Дякую тобі щиренько,
 Що мене ти розбудила,-
 Що день настав, сповістила.
 Я є з роду соловейко.
 До шпаків пристав давненько.
 Соловейків забув мову,-
 Рідну пісеньку чудову.
 Як до рідних повертатись?
 Чи не будуть насміхатись?

ЗОЗУЛЯ: Соловейку, блудний сину!
 Ти покайся за провину,
 Що забув ти рідну мову.
 Ти навчися співать знову
 Я несу свої яєчка
 У чужих пташок гніздечка.
 З них зозульки виростають,
 А пташки їх доглядають.
 Коли можуть вже літати,
 Починають і співати
 Рідну пісню і науку:
 Ку-ку ку-ку! Ку-ку ку-ку!

ДИКТОР: Соловейко ще не знав, що йому робити. Питав поради у ворон, а вони своєю піснею вихвалялися і мало що його не вбили. Зозуля сказала, щоб навчитися рідної пісні, але вона не сказала, з якими птахами жити. Пригадав він собі, що в дуплі великого дерева живе мудра сова і полетів до неї за порадою.

СОЛОВЕЙКО: Ваша величносте, достойна сово,
Велика і розумна голово,-
Порадьте мені, що маю робити?
З якими птахами повинен я жити?
Я є з роду соловейко.
До шпаків пристав давненько.
Соловейків забув мову,-
Рідну пісеньку чудову.
Як до рідних повертатись?
Чи не будуть насміхатись?

СОВА: Насмішок ти не лякайся.
Скоро до своїх вертайся.
Вивчай добре рідну мову,
Співай пісеньку чудову.
Я ще хочу щось сказати
І закони прочитати.
Щоб ти знав, як в гаю жити
І помилок не робити.
Розділ другий, стаття п'ята:
Як пошана є прийнята.
Шанувати треба того,
Що шанує весь свій рід.-
Хто співає рідну пісню,
Звеселяє нею світ.
Той, хто рід свій забуває,
Мови рідної не знає,
Той сам себе зневажає
І пошани на зазнає.
Тож спіши до соловейків!
Вони ждуть тебе, рідненькі.
Заспівайте разом знова,
Щоб раділа вся діброва.

СОЛОВЕЙКО: Дякую вам, пані сово
За премудре ваше слово.
Вашу мудрість я шаную.
Дайте книгу - поцілую!

ДИКТОР: Полетів соловейко до своїх рідних. Другі соловейки як побачили його, дуже зраділи і вітали його рідною піснею.

ПТИЧИЙ ХОР: Гей, гей, підемо до діброви, чудово дивно там!
Там пташки різні пісні співати будуть нам.
Чудові різні пісеньки співати будуть пташки нам,-
Спочинемо душею, забудем лихо там!

13. ПІСНЯ:

ПТАШИНІЙ ХОР

Слова В. Забіли

Музика М. Іполитова-Іванова

Скоро, піднесено

С. А. Т. Б.

f Гей, гей, гей! Пі_ де_ мо до діб_ ро_ ви чу_ до_ во, див_ но там!

f Там пташ_ ки різ_ ні піс_ ні спі_ ва_ ти бу_ дуть

нам! *mf* Ку_ ку! Дзів дзів, пі_ де_ мо до діб_ ро_ ви! там пташ_ ки різ_ ні піс_ ні,

mf Дер_ вень пі_ де_ мо до діб_ ро_ ви! там пташ_ ки різ_ ні піс_ ні.

mf

1 2

Сопрано соло *f*

Ку- ку! Чу-

Дзів дзів, чу- до- во, див-но там! -ва-ти бу-дуть нам!
 спі- до- во, див-но там! -ва-ти бу-дуть нам!

Дер-вень чу- до- во, див-но там! -ва-ти бу-дуть нам!
 спі- до- во, див-но там! -ва-ти бу-дуть нам!

Гей!

- до- ві, різ- ні пі- сень- ки спі- ва- ти бу- дуть

mf Ку- ку, ку- ку, ку- ку...

mf Тьох- тьох, тьох, тьох...

Гей, гей, гей...

пташ- ки нам, спи- чи- не- мо ду- ше- ю. за-

- бу- дем ли- хо- там!

A... Гей, гей, гей! Пі-

A... f

A... f

A... f

Detailed description: This system contains the first two lines of the musical score. The top staff is the vocal line, starting with the lyrics '- бу- дем ли- хо- там!'. The second staff is the piano accompaniment, featuring a melodic line with a fermata and the dynamic marking 'f'. The third and fourth staves provide harmonic support with chords and bass lines, also marked with 'f'. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 2/4.

- де- мо до діб- ро- ви, чу- до- во, див- но там! Там пташ- ки різ- ні

Detailed description: This system contains the third and fourth lines of the musical score. The vocal line continues with the lyrics '- де- мо до діб- ро- ви, чу- до- во, див- но там! Там пташ- ки різ- ні'. The piano accompaniment consists of a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a bass line in the left hand. The key signature and time signature remain the same as in the first system.

піс- ні спі- ва- ти бу- дуть нам!

Detailed description: This system contains the fifth and sixth lines of the musical score. The vocal line concludes with the lyrics 'піс- ні спі- ва- ти бу- дуть нам!'. The piano accompaniment continues with the same eighth-note accompaniment and bass line. The key signature and time signature remain consistent throughout the page.

Гей, гей підемо до діброви

Чудово, дивно там.-

Там пташки різні пісні

Співати будуть нам.

Чудові різні пісеньки тьох, тьох, ку-ку

Співати будуть пташки нам

І будуть соловейки

Співати новачкам.

14. ПОДЯКА.

Вже віддавна в новацтві завівся звичай перед закінченням новацького вогника дякувати за добре діло один новак другому, чи братчикові або сестричці. То ж, як хтось хоче комусь подякувати, хай встане, скаже „Готуйсь!“, скаже кому й за що дякує, каже знову „Готуйсь!“ і сідає.

15. ЗАКРИТТЯ.

Наш вогник уже догоряє, але він не погасне. Він буде горіти в наших серцях. І тими іскрами з нього будемо запалювати нові вогники, щоб вони горіли по цілому світі, де живуть українські новаци й новачки.

Новацька пісня: „Ми діти українські“.

Тепер зв'яжімся руками кругом цього ювілейного вогника. Хай цей ланцюг, що лучить нас разом, буде сильний і нерозривний і хай такою сильною буде наша пластова новацька дружба.

Пластове Надобраніч („Ніч вже йде...“).

Пояснення програми.

Насамперед треба пам'ятати, що добре підготована програма є половиною успіху. Тому треба перечитати цілість і кожну точку окремо обдумати, яким способом є найкраще її перевести. Треба мати все в уяві, як то буде виглядати й мати на увазі, які речі для того є потрібні. Є речі, які вимагають наперед довгого підготування. Найважливішим чинником кожного доброго вогника є пісні. Тому в першу чергу треба подбати, щоб ті пісні, що є потрібні до програми вогника, вміли діти й усі братчики й сестрички добре співати. Вивчення пісень треба почати ще перед табором. Якщо неможливо з новацтвом, то конечно є з виховниками, тими, що їдуть до табору.

Зауважується, що на багатьох новацьких таборових вогниках діти співають мало пісень таких, що є відповідні для їхнього віку й доповнюють такими піснями, що не є відповідні навіть для юнацтва. Наприклад, пісня „І шумить і гуде“ має гарну мелодію, жваве темпо й легко співається, але чи зміст є відповідний до дитячого віку?

В програмі цього вогника є кілька пісень нових, але є подані ноти. Нехай не відстрашує те, що то є для вас незнане. Попросіть когось, що може братчиків і сестричок навчити співати, а потім з новацтвом піде легше.

До т. 1. Відкриття.

Спів до відкриття є новий, але не тяжкий до вивчення, бо повторяється.

До т. 2. Розповідь.

Розповідь про історію УПН можна скоротити; не конечно вичисляти всі табори й дати.

До т. 3. Пісня.

Пісню НОВАЦЬКИЙ ШЛЯХ не можна оминати. Вона піхожа до кожного новацького вогника.

До т. 4. Вірш „Поїду в табір“.

Цей вірш підходить до введення точки 5.

До т. 5. Від'їзд до новацького табору.

Новаци стають один за другим так, як вагони поїзду. Другий новак тримає руками першого за руки вище ліктів, третій другого і т.д. Поїзд починає рухатися до ритму разом із співом (чух, чух) дрібними кроками й закінчує сповільнено. Ту дію виконує один рій довкола вогника; інші сидять і співають.

До т. 6. „У лісі тривога“.

Ця розповідь досить довга; можна скоротити.

До т. 7. Самодіяльна гра.

Цю самодіяльну гру на підставі розповіді треба наперед підготувати. Важне, щоб у закінченні були слова ведмедя – запросити новаків на звір'ячий фестиваль.

До т. 8. Пісня „Звір'ячий фестиваль“.

Цю пісню всі співають і новаци виходять по два або чотири разом та наслідують рухами тих звірів, про котрих у тому часі співається. Вони йдуть кругом вогника, за ними виходять другі, що про них співається і т.д. аж до закінчення пісні. Цю пісню з виступами звір'ят можна співати також, як не буде в програмі тт. 6 і 7.

До т. 9. Вірш „Збиточний Левко“.

Читає братчик або сестричка. Текст є поданий у двох колонках: лівій і правій. Спершу читати ліву колонку на першій сторінці, тоді праву колонку на тій самій сторінці, далі так само на слідуючих сторінках. Інсценізація дії відбувається рівночасно з читаним текстом.

До т. 10. Пісня НАШ РІДНИЙ КРАЙ.

Мало знана, але має дуже гарний зміст. Було б добре, щоб ця пісня була включена в пластовий репертуар.

До т. 11. Танок „Аркан“.

Треба якнайбільше новаків навчити танцювати.

До т. 12. „Заблуканий соловейко“.

Ця інсценізація вимагає великого підготовлення, але є дуже важною, бо звертає увагу на рідну мову й може навіть деякі батьки прийдуть до належного висновку. Може допоможе вам цих кілька порад:

1. Дати віршики-ролі новацим або новачкам наперед до вивчення. Тим, що мають більші ролі, дати перед табором, щоб мами допомогли вивчити ролі.
2. Приготувати строї, які можуть бути зроблені з паперу: шапочки з дзьобиками.
3. Ворон може бути більше. Ті, що не будуть мати роль, будуть лише крякати. Зозуля може говорити лиш одну стрічку, якщо тяжко все.
4. Зробити кілька проб.
5. Місце, де буде захована сова, можна зробити в формі дерева з паперу, або зробити з гнучких прутів обручі й обгорнути їх коцями. Сова повинна мати книгу, з якої буде читати закони. Також зможе читати свою роллю.
6. Диктором повинен бути братчик або сестричка, що може гарно й виразно читати.

До т. 13. Пісня „Пташиний хор“.

Дуже підхожа після попередньої точки.

Дот. 14. Подяка.

Треба зберігати звичай, що одні другим дякують за добрі діла. Кожна добре вихована людина дякує навіть за кілька добрих слів, але бачимо, що не в усіх країнах є прийнятий той гарний звичай. Тому треба в новацтві до цього заохочувати й призвичаювати. Подяка є важливим чинником, який зближує співвідношення між людьми й заохочує до роблення доброго діла.

Дот. 15. Закриття.

Якщо співали пісню „Ми діти українські" при відкритті, можна її тепер пропустити.

Кінцеві завваги.

Програма цього вогника є багата. То ж маєте з чого вибирати. Важне, щоб занадто не скорочувати, бо тоді тратиться цілість відмічення новацького ювілею.

Вогник має бути малий, лише докидати часто дров у часі між точками, Це завдання сторожів.

1924 - 1939 Улад Новиків

- 1924 Засновано Улад Новиків під проводом Савини Сидорович. Перший правильник називається: Закон новика.
- 1925 У журналі "Молоде Життя" є куток вовченят, де поміщено матеріяли для виховників.
- 1926 Перший табір новиків у Корчині біля Сколього, зорганізував Михайло Іваненко.
- 1927 Перший з'їзд виховників Уладу новиків у Львові. Нема досить виховників, мале зацікавлення новацтвом. Існує приблизно 500 новиків.
- 1928 Леонід Бачинський заснував перший відділ новиків на Закарпатті. Він видав інструкції "Вовченята й лисички" Митрополит Андрей Шептицький подарував 5 гектарів лісу на оселю біля Підлютого.
- 1930 Польський уряд заборонив існування Пласту.
- 1932 Відбувся табір під фірмою Українського Крайового Товариства Охорони Дітей і Опіки над Молоддю.
- 1933 Табір під опікою Комісії Виховних Осель та Мандрівок Молоді.
- 1939 До цього року ще відбуваються табори в Остодорі й Старяві.
- 1940 Спроби відновити новиків у Кракові, Польщі.

1941 - 1944 Плем'я Новаків

- 1943 Перший вишкіл новацьких виховників у Львові, провадив Теодосій Самотулка.
Вийшов правильник 2 з вимогами до проб:

1-ша на ступінь	Для Новаків:	Для Новачок:
2-га на ступінь	Джури	Помічниці
3-тя на ступінь	Стрільця	Сестрички
	Стежника	Санітарки

1945 - 1990 Улад Пластових Новаків/Новачок

- 1945 Засновано перший рій у Німеччині в Авгсбурзі.
Перший журнал для новацтва "Новак" в Авгсбурзі, Німеччина,
редактор Н. Щербина.
- 1946 Новацька пісня - слова Я. Славутича, музика Я. Барнича.
Перший курс для виховників у Німеччині.
- 1947 На З'їзді Союзу Українських Пластунів Емігрантів ухвалено
новацькі: клич, обіцянку, закон, проби та ступені.
Т. Самотулка створив "Вишкільну Ланку" для опрацювання
матеріалів для виховників.
- 1948 Вийшло перше число "Вогню Орлиної Ради" в Німеччині,
редактор Т. Самотулка.
Засновано перший рій у Вінніпезі, Канада.
- 1949 Засновано перший рій у ЗСА в Нью-Йорку.
Засновано перший рій у Буенос Айрес, Аргентині.
Засновано два рої на кораблі з Наполі, Італії до Аделаїди,
Австралії.
- 1950 Засновано перший рій у Великобританії.
Вийшов журнал для новацтва у Великобританії "Новацька
Вісточка" під наглядом Цьопи Паліїв.
- 1953 У правильнику появилися: вимоги до проб, вимоги до вмілостей
для новачок, які опрацювала Тоня Горохович, і вимоги до
вмілостей для новаків, які опрацював разом з відзнаками Старий
Орел Т. Самотулка.
Відновлено журнал для новацтва в Нью Йорку під назвою
"Готуйсь", редактор перших двох чисел Т. Самотулка, опісля
Леся Храплива.
- 1956 Перший вишкіл гніздових РОВ - Г 1 в Америці, комендант
Т. Самотулка.
- 1962 Новацтво вперше бере участь в ювілейних святкуваннях Пласту на
ЮМПЗ на "Вовчій Тропі".

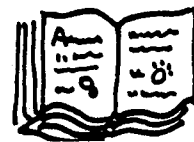
- 1971 Редакція "Готуйсь" перейшла до Торонта, Канади, редактор Тоня Горохович.
- 1974 Перший вишкіл виховників у Канаді, який з'єднує вишкіл із практикою, на Батурині, комендант Іроїда Винницька.
- 1974/5 50-ліття УПН злети новацтва в ЗСА і Австралії.
- 1976 Одні й ті самі вмілості для новаків і новачок, опрацьовані: Т. Самотулкою, І. Винницькою, О. Гаврилюком, Т. Онищук.
- 1977 Видано "Батькам про Пласт" в Канаді, автор Іван Франів.
- 1984 В Австралії видано 3 книжечки до новацьких проб, автор Оксана Тарнавська.

1990 - 1994 Улад Пластунів Новаків/Пластунок Новачок

- 1990 Дві сестрички з України брали участь у новацькій вишколі на Пластовій Січі та склали Пластову Присягу.
Відродження новацтва в Україні.
Перші рої в Польщі.
Створено Комісії при ГПБ для перероблення вимог до новацьких проб і вмілостей і вимог до вишколів.
- 1991 100-та РОВ, Славське, Україна - перший вишкіл УПН після відродження Пласту.
- 1992 Редактором "Готуйсь" стала Оксана Винницька
- 1994 Унормовано приписи про відзнаки приналежности до роя і гнізда.
Перша чернетка проєкту новацьких проб.
- 1995 Редактором "Готуйсь" став Маркіян Гаврилюк.
- 1997 Офіційно прийнято назву Улад Пластунів Новаків і Пластунок Новачок.
Новацький Закон змінений на 5 точок.
Новий правильник Орлиного Круга з вимогами до вишколів.
Друга чернетка проєкту новацьких проб і вмілостей.
- 1999 Святкування 75-ліття УПН.

ЩО РОЗКАЖЕМО НОВАЦТВУ?

ЧОЛОВІК І ЖІНКА

Жив собі чоловік із жінкою й були вони дуже вбогі люди – такі, що іноді їсти не мали що. Ото одного разу стали вони нарікати на свою долю та й кажуть:

-Це все Адам і Єва винні, що ми такі вбогі. Як би Єва не була така цікава, то вона послухала б Бога й не їла в забороненого яблука. А як би вона не з'їла його, то Бог і не вигнав би людей із раю. А як би не вигнав, то ми жили б у раю й не було б нам ніякого анха.

А жінка ще й каже:

-Як би отсе ми були Адамом та Євою, то не були б ми такі цікаві та неслухняні.

А на той час у їх хаті зайшов князь землі. Він почув, що вони балакали, та й каже:

-Слухайте! Хочу я вам добро зробити. Я возьму вас до себе у княжю палату. Там ви житимете так само, як я. Щодня кучарі варитимуть вам найкращі страви. Все, що покладуть вам на стіл, можна їсти, одної тільки страви ні. Та не тільки їсти – й дивитися на неї не можна. Ті страви щодня поставлять на стіл в осівнім горщику, він буде покришкою накритий. Як ви не послухаєте й покришку здіймете й подивитесь, то зараз вас виженуть геть із палати, та й житимете знов у своїй хаті.

Ті такі раді стали, дякують князеві, кланяються. Ото й забрав їх князь у палату. Одягли їх там у пишну одіж і посадили їсти. Насамперед поставили на стіл заборонену страву у закритім горщику. Потім подали їм усіякі добрі страви. Їдять вони та на той горщик поглядають. Жінка думає: „Ба, яке маленьке, а яка в нього сила, що не можна займати!“ Подумала, а потім відозвалася:

-А що воно там у тім горщаті, чоловіче?

А чоловік каже:

-А яке ж нам до того діло?

А жінка тоді:

-Авжеж! Авжеж! Та й я не цікавлюся.

Помовчала, помовчала, а далі й каже:

-А напевно там дуже смачна страв.

-Може,- каже чоловік.

А жінка знов:

-Хоч би глянути...

А чоловік:

-Чула ж ти, що не можна.

-Та я- говорить жінка, -й не кажі, щоб глядіти й не кажі! Я тільки так... Я тільки про те, що як можна, то так трошечки покришку відтүлити, та хоч би одним оком зазирнүти, що воно там таке... Як би ж можна!- каже жінка, -яке лихо з того станеться, як трошечки відхилити покришку.

А чоловік говорить:

-Ну, а як до тої покришки прироблений такий пристрій, що тільки ми покришку відтүлимо, воно й стрілить і всі в палаті почують?

-Борони, Боже!- скрикнула жінка та й замовкла.

Так проминүв день. Прийшов вечір, полягали спати. І не спитьсья жінці, все вона про те горща дүмає. Дүмала, дүмала та й заснула. І снитьсья їй, начевто покришка з горщика сама знялася і відтам так добре, так смачно запахло. І начевто на покришці зі середини написано: „Хто поїсть цієї страви, зробитьсья такий багатий, що не буде на світі багатшого від нього“.

Прокинулася жінка та й каже:

-Ой, чоловіче, який мені сон приснився!

І розповідає йому сон, а чоловік говорить:

-Ти вже так багато дүмаєш про той горщик, тому він тобі й приснився!

Сіли вони другого дня обідати. Жінка й каже:

-А як би хоч трошки відхилити покришку, може воно й справді так написано.

-Та...- каже чоловік.

-А може й написано?- каже жінка.

А чоловік:

-Та як же його відтүлиш? А як дізнаються?

Жінка каже:

-Чого там дізнаються – я трошечки та обережно.

Чоловік тоді:

-Та воно в нічого, як би тільки обережно... Гляди ж трошки, не дүже!

-Та вжеж!- каже жінка, та до покришки, та тільки відтүлила трошки, а відтіля двоє мишенят: стриб! – та й үтекли.

Коли це – рип! двері в хатү, аж це князь. Він стояв коло дверей та все те бачив.

-Ну,- каже князь, -тепер прощайте. Ідіть собі знов ү свою хатү. Ви нарікали на Адама та Єву, а самі були такі цікаві, що й двоє днів не вижили в палаті.

І вони зновү пішли додому і зновү довелось їм відүвати та згадүвати старү приказкү: „Чүже бачимо під лісом, а свого не бачимо під носом“.

У Р Я Т У В А Л А !

Густий сніг падає з самого ранку. Такі вже гори насипало, світу Божого не видно! А вітер віс-завіває, крутить білі тумани пустими полями, м'яким пухом встелює дороги, що й сліду їх не знайшов би.

Край села стоїть хатина. Маленькі віконця ледве визирають із солом'яної загати, крижана рука Мороза рисує на них узористі квіти. Уж! Як темно сьогодні в хаті, як холодно! Погас вогонь у печі, недоварена страва стигне в невеликих горнятах. На постелі лежить хвора жінка, бліда-бліда, губи шепочуть щось у нестямі, важкий віддих підіймає груди. У неї в ногах на ліжку тулиться двоє малих дітей, загорнувши босі ноженята в стару кожушину. Тихо, сумно... В снігах почулося голосне тупотіння. То, мабуть, хтось обтрушує сніг із чобіт.

— Та й хуртовина сьогодні, крий, Матінко Божо! — заговорила жінка, хухаючи в руки. — Холодно ж у вас. Докинь, Катре, дров!

— Вогонь пригас, поки я з вами вернулася, — відказала Катря, накладаючи хворосту в піч. Жінка приступила до постелі.

— А що це вам, Петрихо? Нездужаєте? — спитала, нахилившись над хворою.

Хвора злегка заворушила блідими устами і жалісно застогнала.

— Мама вже від учора лежать отак у нестямі, — сказала Катря. — Не їдять, не говорять, а в грудях щось дуже харчить.

— Гарячка, — сказала стара сусідка, що прийшла відвідати хвору. — Простудилася десь, небога!

Катря обтерла хвартушком сльози, що самі так і напливали їй на очі.

— Чим би їм допомогти, тітко? — запитала.

Стара похитала головою.

— Та яка тут поміч! Переборе слабість, то й видужає — на це зілля нема. Не плач! Краще звари чого оцим! — сказала, показуючи на дітей. — Я до вас зайду ввечері з Мариною, то й просидимо ніч за куделями, не так сумно буде тобі. А тепер будьте здорові!

Ще раз глянула на хвору, зазирнула в горшки й вийшла.

Крізь відхилені сінешні двері закрався в хату холодний вітер. Високо спалахнуло полум'я в печі, хвора тремтіла з болю чи з холоду, жалісно постогнуючи. Катря мерщій кинулася накрити матір кожушиною. Потім налила теплої затирки в миску і покликала Степана та Явдошку вечеряти. Попоїли діти й полізли на піч гратися. Поклала Катря посудину в мисник, докинула дров у піч, внесла з сінєй воду в хату, сіла коло постелі й задумалася.

Надворі лютує хуртовина, а в її душі, мов ті сніжинки, крутяться, снуються невеселі-журливі думки. Вже рік, як поховали батька, а тепер ось мати нездужають. Що жде їх завтра? До кого пригорнуться сиротята? Сльози так і здавлюють її, та вона боїться голосно захлипати, менші діти почують і теж почнуть плакати.

Малі шибки аж задзвеніли від вітру.

— Господи, що там діється? — подумала Катря й підійшла до вікна, затуляючи його подушиною, щоб на матір часом не повіяло. — Та чи то вже й справді нема ліків на мамину слабість? Мусять бути, але хто їх знає? Лікар певно щось порадив би. От, як торік заслабла Сенькова Олена, то привозили лікаря і — поміг. І пані вчителька казала їй сьогодні, що варто б послати по лікаря до міста...

Катрині думи перервали сусіди, що прийшли навідатися до хворої. Якось веселіше стало самітній дівчині, відомо — живі люди заговорять, потішать.

У хаті вже зовсім стемніло. Катря засвітила лампу. Сусідки взялися прости. Хвора закашляла і стала кидатися по постелі. Катря заридала.

— Цить, — потішили жінки, — під вечір усе слабість змагасться. Перебореться день, два і видужає.

— А може б їм лікаря? — крізь плач запитала Катря.

— Це було б добре, та звідки його тепер візьмеш? До міста, правда, три верстви, та сьогодні під таку хурделицю і кіньми не доб'єшся. Нема що й гадати — пожди до завтра, може хто коней позичить.

Катря чує, що тут одна хвилина рішає про життя її дорогої матері. Від постелі чути глухе стогнання і кашель, сусідки сумно переглядаються. Ні, вона не може довше ждати!

— Посидьте! — просить, встаючи з лави. — Піду ще по тітку Оксану.

— Та ми на цілу ніч вибралися, — кажуть сусідки. — Іди, нам буде з нею веселіше.

Катря поцілувала матір, накинула велику хустку на плечі, взяла мамині чоботи й вибігла з хати. Гострий вітер обвіяв її розпалене личко, зморозив уміть незасохлі ще сльози.

На воротях постояла хвилину, а там звернула доріжкою ліворуч. Не туди до тітки, не туди! Та вона й не думає про тітку, вона йде в місто по лікаря. Її важкі чоботи западають глибоко в замети, сніг б'є в очі, та їй байдуже, аби вийти на шлях, а там уже простісінько в місто.

Вона йде не спиняючись, аж душно робиться їй з утоми. Чоботята повнісінькі снігу... Чи далеко ще до міста? Дивиться в далину, переводячи дух. У темряві не видно, бо сніг сипле густо-густо. Їй робиться страшно самій серед ночі. Якась велетенська постать з простягнутими руками суне просто на неї... Боже, що це? Іти чи вернутися? Ні, хай буде, що буде! Катря йде сміливо далі. А мара все крутиться при дорозі... Катря вже біля неї. Ах, це вітер крутить снігом! Знехотя всміхнулася сама до себе. Йде далі. Ноги втомилися, ледве ступають.

Якби так де сісти і хвилинку спочити, хоч би і в сніг лягти на часочок! Та годі! Можна так занути, що сніг засипав би її на смерть. А там мама вмирають! І знову з усієї сили рвонулася вперед через замети.

У далині заблимає світло.

— Ах, та це вже місто! — скрикнула втішно. — Ще трошки, лікар живе тут недалеко.

Вона знає, де — і лікар її знає, навесні щепив її проти віспи в школі — такий добрий пан! Міцніше зав'язує хустку, бо холод починає дуже дошкуляти, хоч піт заливає личко. Пальців на ногах не чує, мабуть, позамерзали в снігу, що насипався в чоботи.

Серед шуму метелиці почувся протяжні звуки вежового дзигаря. Катря зупинилася, рахувала удари. Була десята година, коли опинилася перед домом лікаря.

— А як нема вдома? — блиснула страшна гадка в голові.

Напружила останні сили, щоб дійти до дверей. Простягає руку до дзвінка, замерзлі пальчики надавлюють гудзик і — дівчинка знесилена падає на поріг.

Лікар ще не спав, сидів у кімнаті, читав часопис. Та що це, чи свист вітру, чи справді хтось задзвонив знадвору? Почав наслухати. Ні, мабуть, так здалося, бо вдруге дзвінка не чути.

Через якийсь час двері з кухні відхилилися і в них показала голова старого Хведора.

— Якесь дівча замерзло в нас на порозі, — заговорив. — Я вертався з міста, побачив його і взяв сюди.

Лікар побіг у кухню. Обсипана снігом, лежала на тапчані Катря, мов нежива. Роздягли її та й стали розтирати посиніле тіло. Згодом рум'янець закрасив бліде личко, уста щось зашепотіли.

— Гаразд! — скрикнув лікар. — Розігрій, Хведоре, самовар — треба її напоїти теплим чаєм.

Катря розплющила очі й сіла на тапчані.

— До мами! — шепнула вона. — Мама вмирають! Ідїть, пане, рятуйте їх!

— А звідки ж ти, дитино? — запитав лікар.

— Не знаєте? Я Катря Лисаківна з Річки. Та ж ви мене навесні в школі проти віспи щепили, — дивувалася Катря, що її не пізнають.

Лікар усміхнувся.

— З ким же ти сюди прийшла?

— Я сама прийшла по вас.

— Прийшла сама в таку хуртовину? Сама вночі? — аж сплеснув руками старий Хведір.

— Страшно було йти, ой, як страшно, але там мама вмирають! Ходімо вже до мами! — говорила Катря, встаючи з тапчана.

Трохи згодом вона сиділа за столом і пила

чай, а Хведір запрягав коней. Лікар розпитав про недугу, взяв з собою ліки, і ось Катря, закутана в тепле хутро, їхала разом з лікарем у село.

♦♦

Сусідки, що сиділи коло слабої, немало дивувалися, чому дівчина з тіткою не приходять. Аж ось задзвенів дзвінок перед ворітьми, і за хвилину пан у хутрі, а з ним і Катря вступили в хату. Лікар приступив мерщій до хворої і почав її оглядати. Катря не спускала з нього очей.

— Хоч і дуже слаба твоя матуся, — заговорив лікар, — та є ще надія. Я приїду ще завтра, привезу деякі ліки, а тим часом робить те, що я скажу.

А коли від'їздив, сказав до Катрі:

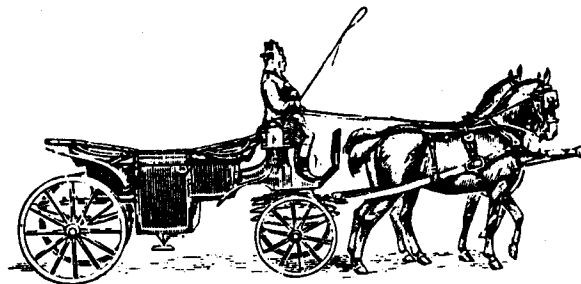
— Ти покликкала мене, дитино, саме вчас. Коли б заждали до ранку, то було б уже пізно. Твоя відвага спасла матір від смерти.

Катря з сльозами радості припала до материнної постелі.

А надворі лютувала хуртовина, сніговий туман засипав сліди, і шум вітру заглушував у нічній пітьмі згуки дзвіночків при санках.

Пояснення слів:

Затирка — страва з молока із дрібно потертим тістом; верства — давня міра довжини на Сході Європи, подібна менш-більш до американської милі; хурделиця — снігова буря, метелиця, заметіль; дзигар — великий годинник із дзвоном, звичайно на вежі або на високій будівлі міста; тапчан — дощана мебель, що служить і за софу і за ліжко.

Михайло Маморський

Ілюстрація Юрія Козака

НЕЧЕМНИЙ СНІГУР

Надворі сніг і вітер: гу-гу-гу-у-у!

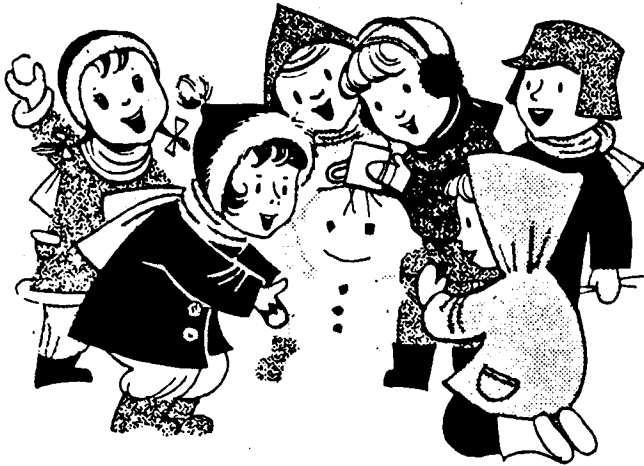
— Бабусю, — питає мала Улянка, — чи всім всім холодно?

— Авжеж! І пташкам, і зайчикам, і вивіркам — усім! — відповідає бабуся.

— Відолашні вони! — каже жалібно Улянка. — Я б їх впустила до кімнати погрітись...

— Де там, дитино! — засміялася бабуся. — Вони не дадуть себе спіймати.

— Бо дурненькі! — сказала Улянка. — Я б їм кривди не зробила. Погладила б по спинці, дала б хліба, а потім випустила надвір: ідїть собі, як хочете!

На другий день настала відлига. Улянка пішла в садок, до неї понасходилося дітей з усього сусідства. Стали вони ліпити із снігу снігову бабу. Як скінчили, дивляться — аж то не баба, а хлопчик. Назвали його Снігуром.

Стоїть Снігур навпроти Уляниних вікон і дивиться в кімнату.

Підійшов вечір, діти розійшлися по своїх домівах. Подув холодний вітер, і несподівано потиснув такий мороз, що аж зарипіло під черевиками.

— Гу-у-у! — гуде вітер під вікнами.

Лежить Улянка в ліжку й думає:

„Мабуть, Сніговий Хлопчик змерз... Та й як йому не змерзнути, коли такий холод? І що він собі про мене думає? Напевно нічого доброго!.. Удень гралася з ним, сміялася до нього, навіть на лиці йому борщем рум'янці вималювала, а на ніч пішла собі в теплу кімнату, лягла у м'яке ліжко, а бідного Снігура лишила трястися на морозі. Недобра самолюбка!“

Так думала Уляна, журилась-турбувалась та й заснула.

Настав ранок. Тільки прокинулася Улянка

— та й просто до вікна! Дивиться — стоїть Снігур, поглядає у вікно й ніби жалібно говорить:

— Ой, як я змерз! Бачиш, як у мене на чолі іней блищить? І скажи: тобі мене не жаль?

— Та ж певно, що жаль! — шепнула Улянка. — Я про тебе звечора весь час думала, поки не заснула, а потім ти мені снівся. Чи ти справді думаєш, що я така невдячна?

Снігур мовчав, і Улянці стало ще більш ніяково: навіть говорити з нею не хоче... Пішла до кухні, поцілувала тата й маму на добридень, побажала їм щасливої роботи, провела їх до дверей, помахала ручкою, а далі вмилася, помолилася і дістала від бабусі склянку молока. П'є Улянка, та чомусь не смакує їй молоко, і Снігур з думки не сходить. Що підійде до шибки, гляне на відолашного Снігура, то ще міцніше жаль її за серце стискає.

— „Може б його взяти до хати погрітись? — подумала нараз Улянка та й аж усміхнулася сама до себе. — Піду до бабусі порадитись“.

Побігла до кухні, але бабуні там не було: пішла до крамниці по хліб. Тоді Улянка швидко одягнула на себе плащик, наділа шапочку, рукавички й вибігла надвір. Бр-р-р, холодно! Снігур був невеличкий, от так завбільшки з велику ляльку. Принесла його дівчинка до кухні та й поставила під стіною.

— Ні, — каже, — тут тобі не буде добре! Ти цілу ніч не спав, заморився, тобі треба виспатись.

І поклала Уля Снігура в своє ліжечко.

— Спи, Снігурику, а я тебе по обіді розбуджу, як діти прийдуть санкуватись...

Накрила Снігура ковдрою і навшпиньках вийшла з кімнати.

А по обіді Улянка прибігла до бабусі з сльозами на очах.

— Бабусю, Снігур нечемний... Такий нечемний!

— Який Снігур? — здивувалася бабуся.

— Та той, що в садку перед вікнами стоїть. Я взяла його до хати.

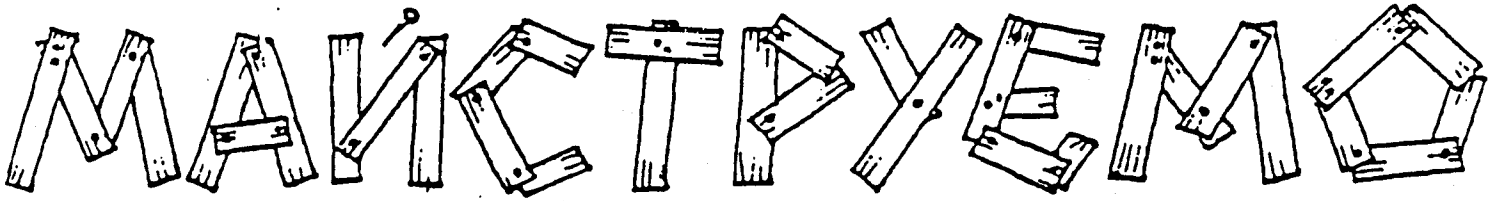
— До хати? А де ж він? Покажи!

Узяла Улька бабуся за руку й повела до своєї спальні. Показала на ліжечко.

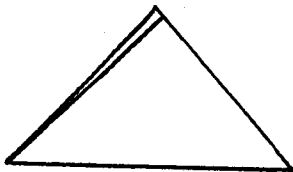
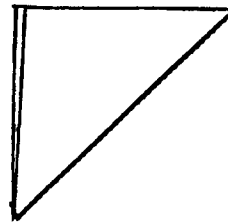
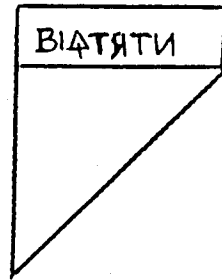
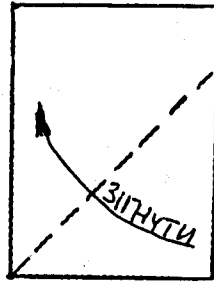
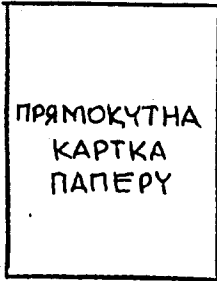
— Дивіться! Тут він спав і... нема! Утік! І... і... нечемний такий!

Бабуся глянула й ахнула. Все ліжечко було мокре, а під ліжечком стояла на підлозі кругла калабаня води...

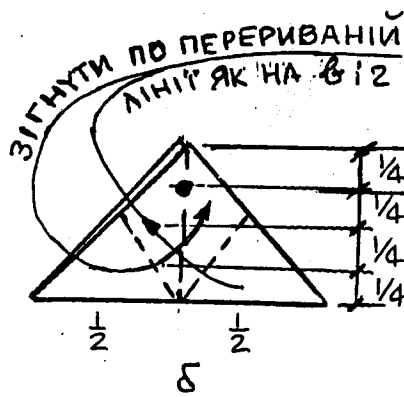
(„ВЕСЕЛКА“)

ШЕСТИРАМЕННА СНІЖИНКА

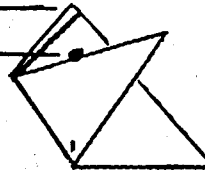

a

б

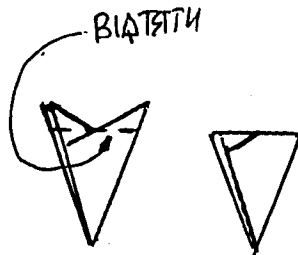
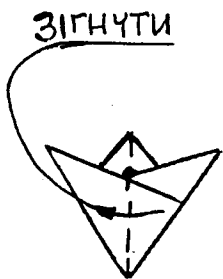
ЗГІНАЮЧИ ЯК ВКАЗАНО НА б, в, з, ЛІНІЇ ж-г, е-е МУСЯТЬ ПРОХОДИТИ ЧЕРЕЗ ●

в

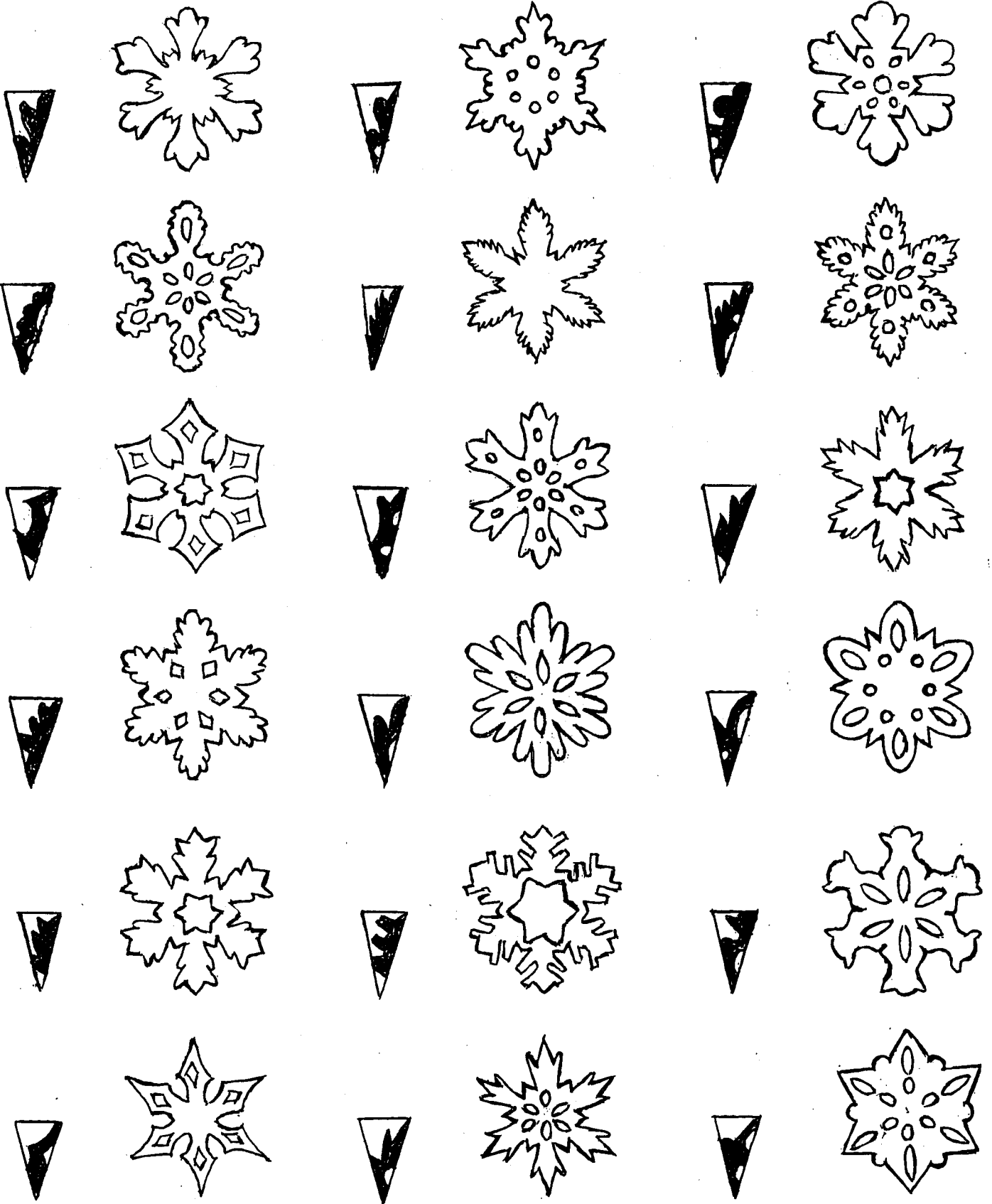
з

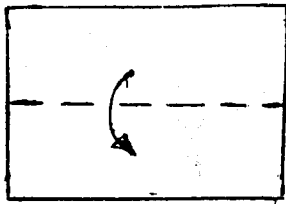
ВІДКРИТА СНІЖИНКА

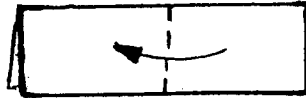

МЕТЕЛИКИ З ОСІННИХ ЛИСТКІВ

а

б

в

г

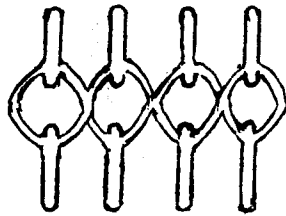
ЛИСТОК ПАПЕРУ ЗІГНУТИ ПО ---- ЗА СТРІЛКОЮ ЯК В: а, б, в, г

д

е

е

НАРИСУВАТИ ФОРМУ ЯК В д, ВИЯТИ ЯК В е, а ВІДКРИВШИ БУДЕ е

е

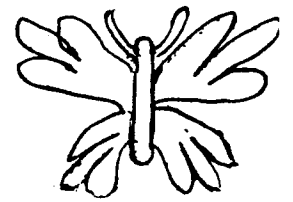
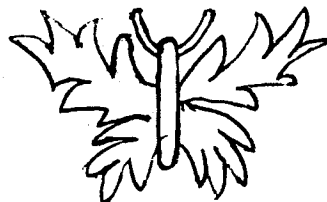
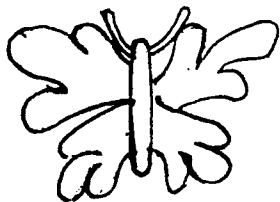
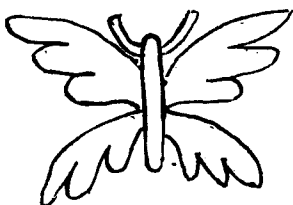
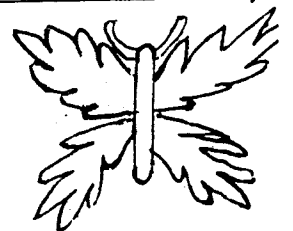
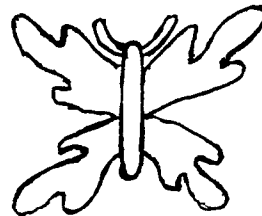
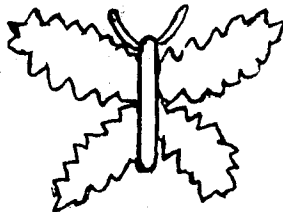
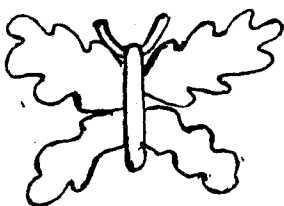
ж

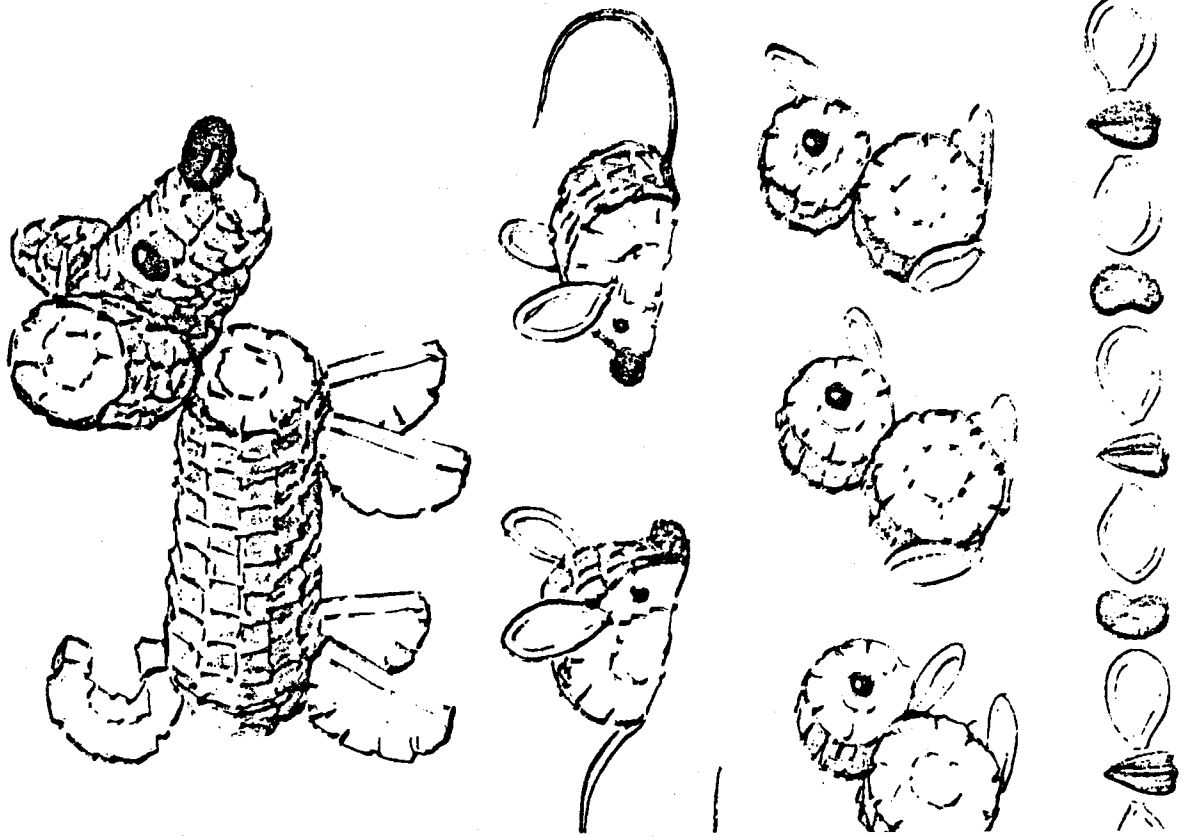
ЗАКІНЧЕНИЙ
МЕТЕЛИК

ВІДОКРЕМИТИ
ОДНУ ЧАСТИНУ
ВІД е

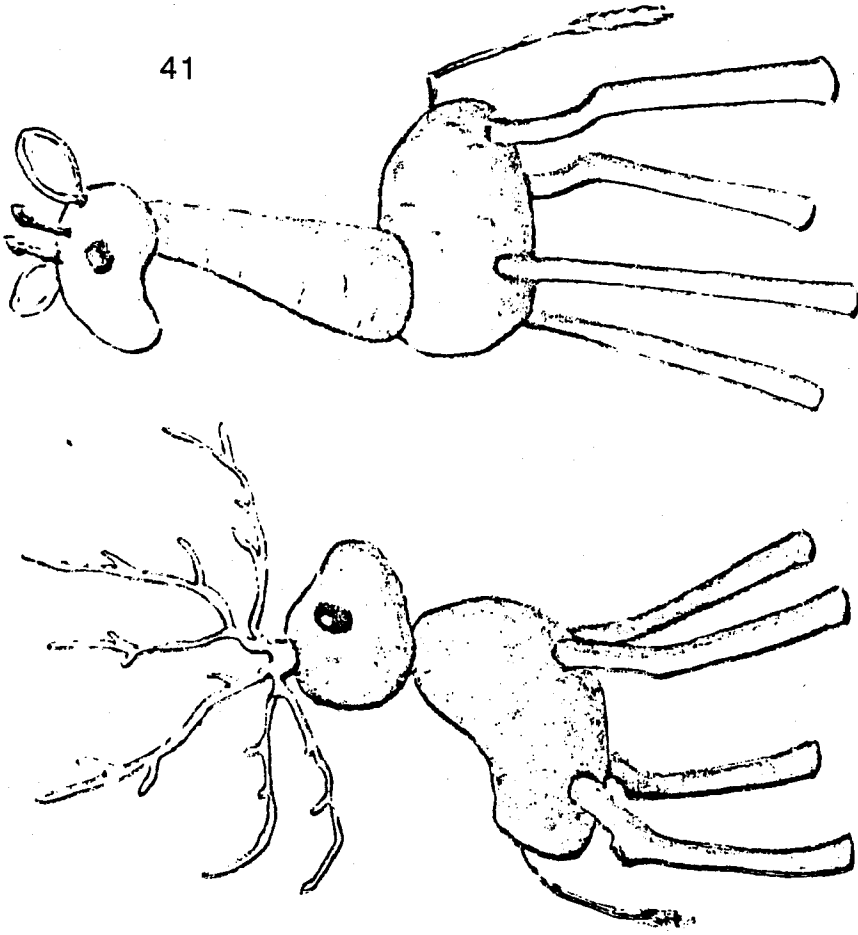
ПРИКЛЕЇТИ ЛИСТКИ
В ДОЛІШНІЙ ПОЛОВИНІ е,
ЗАВЕРНУТИ ВЕРХ І ПРИКЛЕЇТИ

ІГРАШКИ З ВИЛУЩЕНИХ І ЦІЛИХ КУКУРУДЗЯНИХ
КАЧАНІВ

41

Кертоплю й моркву легко різати, проколювати дірочки, і тому неважко зробити з них цікаві іграшки.

Іграшки не обов'язково робити точно такі, як на малюнку. Наприклад, пташку в польоті можна виготовити з двох кертоплин: більшої і меншої. Крила — не з листочків, а з пір'їн.

В оленя роги — з паростків

кертопли. Замість паростків можна взяти гілочки з кушціка, з бур'яну.

Очі робіть з чорних горюшин, маленьких квасолин, соняшникового насіння, темних зерен гречки тощо. Чи просто проколите дірочки.

Вуха робіть з гарбузового насіння.

Ноги — з паличок або товстого ізольованого дроту.

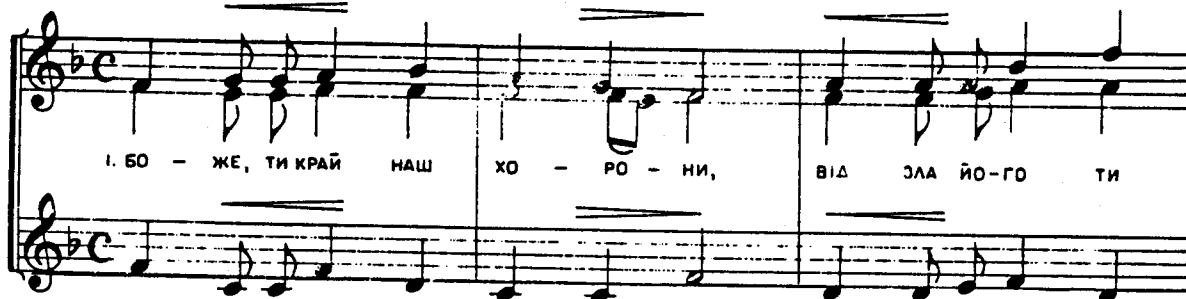
Діти Співають

МОЛИТВА

- ТРИ ГОЛОСИ -

СВЯТОЧНО

СЛОВА - Т.К.
МУЗИКА - М.О. ГАЙВОРОНСЬКИЙ

І БО - ЖЕ, ТИ КРАЙ НАШ ХО - РО - НИ, ВІД ЗЛА ЙО - ГО ТИ

БО - РО - НИ! ПО - ДАЙ НАМ, БО - ЖЕ, ВІ - РИ В ГРУДЬ

НА КОЖ-НІМ КРО - ЦІ ЗНА - МИ БУДЬ!

2. БОЖЕ! ПОСЛУХАЙ ТИХ БЛАГАНЬ,
НА РІДНИЙ КРАЙ НАШ ТИ ПОГЛЯНЬ,
ХАЙ ТВІЙ ПРЕСВІТЛИЙ ХЕРУВИМ
БУДЕ ПОГУБОЮ ВСІМ ЗЛИМ!

(„Збірник пісень“)

МЕРЕЖІ

- ПЛАСТОВА ПІСНЯ -

Moderato assai
ДУЖЕ ПОМІРНО

МУЗИКА - М. ГАЙВОРОНСЬКИЙ
АРАНЖ. - В. ОСЕРЕДУК

І ГЕЙ! НА ДУ - БАХ СО - АО - ТИ - С АН - СТЯ, ЙДЕ ШЛЯ - ХА - НИ СПО - МИН У НА - МИ - СТІ...

ПА - ВУ - ТИ - НЯ СРІБ - НІ ТУФ НА ТРА - ВИ, ХТОСЬ НАМ КАЗ - КУ ШЕП - ЧЕ ПРО ДНІ СЛА - ВИ.

РА.1972
4.1259

(„Пластові і повстанські пісні“)

Забілів від снігу гай

Andante Муз. О. Тарнавська

За- бі- лів від сні- гу гай, Іде свя- тий ним
 Ми- ко- лай... Іде із ян- го- лом яс- нень- ким,
 У- смі- ха- ю- чись ми- лень- ко.

1. Забілів від снігу гай.
 Іде святий ним Миколай...
 Іде із янголом ясненьким,
 Усміхаючись миленько /2 р./
2. Він за нас все пам'ятає,
 Нагороди зготовляє,
 Нам даруночки приносить,
 Для нас в Бога ласки просить /2 р./
3. О, наш любий Святий Отче,
 Зглянься над нами. Найдорожчу
 Радість нам велику дай:
 Моли Бога за наш край /2 р./

(„Рідна пісня“)

Новацький Танок

ХТО З ВАС БАЧИВ

Allegro

ХТО З ВАС БАЧИВ ЯК НЕРАЗ
ВІТЕР ГНУВ ТРАВИЧКУ?
ОЙ, ТО ТАК, ОЙ, ТО ТАК,
ВІТЕР ГНУВ ТРАВИЧКУ.

ВІТЕР РВАВ ШАПЧИНУ?
ОЙ, ТО ТАК, ОЙ, ТО ТАК,
ТА Ї ПОНІС ШАПЧИНУ.

Хто з вас бачив, як не раз
Вітер гнув травичку?
Ой, то так, ой то так,
Вітер гнув травичку.

Хто з вас бачив, як не раз
Гнув ще й левину?
Ой, то так, ой то так,
Гнув ще й левину.

Хто з вас бачив, як не раз
Вітер рвав шапчину?
Ой, то так, ой то так,
Та й поніс шапчину.

До забави діти уставляються в формі підкови. На слова "хто з вас бачив", правою рукою вказують на своїх товаришок, "як не раз" це саме лівою рукою. На слова "вітер гнув" підносять руки вгору і вимахуючи руками вліво і вправо, наслідуючи порух трави вітром. В другій стрічці повторяється це саме тільки на слова "гнув ще й левину" підносять руки вгору і склони каловба вліво і вправо. В третій стрічці повторяється це саме, а при словах "вітер рвав шапчину" руками стягають буцім-то шапчину з голови. При словах "ой, то так" дрібними півскоками роблять пів обороту на місці, а при словах "та й поніс шапчину" швидким рухом наслідують, як вітер зриває покриття з голови і ніби відкидає його геть від себе. По закінченню пісні пускаються ніби навздогін за шапкою - дрібушкою.

РОЗБИТІ ПЛЯШКИ

Учасники: Довільне число грачів.

Місце: Майдан.

Виряд: М'ячик.

Діти стають великим кругом і перекидають м'ячик поміж собою. Коли хтось пустить м'ячик на землю, мусить бути покараний. Перша кара – поставити ліву руку поза спину. Друга кара – клякнути на одне коліно. Третя кара – клякнути на оба коліна. Коли пустить м'ячик ще раз – виходить із гри.

ШУКАЙ ВІДЬМУ

Учасники: Для старшого новацтва. Довільне число.

Місце: Домівка.

Хтось один є відьмою й іде сховатися. Вимикаємо всі світла. Інші шукають відьму. Питають: „Ти тут, відьмо?“ Відьма регочеться й ховається деінде. Хто зловить відьму, кричить: „Є-є-ее!!“ Тоді виховник вмикає світло й той, що знайшов відьму, стає наступною відьмою.

РАДІО

Учасники: Для старшого новацтва. Довільне число.

Місце: Домівка.

Виховник веде розповідь і включає як найбільше різних звуків. При згадці про кожний звук, показує на котрогось новака, який має відтворити той звук. Розповідь можна вести так довго, як виховник бажає.

Прикладом може бути: „Була грозова ніч і вітер свистів (новак: Фю-фюуу!!). На дереві обізвалася сова (новак: гу-гуу!), а в лісі вили вовки (новак: а-вууу!!!). Нараз ударив грім (новак : грриммм!!) і дощ застукав (новак: стук-стук-стук!) об дерева...“

ПОЛОВЦІ

Учасники: Гніздо.

Місце: Майдан.

Гніздо ділимо на 4 або 5 команд (можуть бути рої). Кожний роєвий призначає двох своїх новаків, які будуть міською брамою. Вони лучать свої руки понад головами й утворюють „браму”. Брама стають у відповідних місцях на площі. Всі інші бігають по площі. На оклик виховника: „Половці!” всі мають перебігти попід свою браму й устатитися рядом за нею. Котрий рій це виконає перший – виграє.

МОЛОКО Й КАРТОПЛЯ

Учасники: Довільне число.

Місце: Домівка.

Виряд: Знана книжка, відповідна до віку.

Новаки, по черзі, читають уступ зі знаної книжки з тим, що замість кожного слова, яке починається на букву „М”, кажуть: молоко, а замість кожного слова, що починається буквою „К”, кажуть: картопля. Хто засміється – випадає з гри.

КОШИКІВКА

Учасники: Для старшого новацтва. Довільне число.

Місце: Майдан.

Виряд: М'ячик.

Діти стоять у крузі. Один відбиває м'ячик об землю так, щоб він підскочив угору й тоді відбиває його другий раз, щоб передати сусідові. Той знову відбиває об землю два рази й передає наступному і т.д. Хто перерве відбивання - виходить із гри. Так само виходить із гри той, хто відіб'є в злому напрямі.

ПОКРУТИ ТАРІЛОЧКУ

Учасники: Довільне, паристе, число.

Місце: Домівка.

Виряд: Дві тарілки.

Ділимо дітей на дві рівні команди й кожна одержує тарілочку. На знак перший з кожного ряду має доставити тарілочку до мети, зазначеної спереду на долівці. Тарілку можна посувати тільки так, що грач кладе палець на піднесений край тарілки й обертає її пальцем, рівночасно сунучи допереду. Найкраще це робити на колінах і руках. Не можна сунути просто, ані кидати тарілки. Коли досягнув мети, піднімає тарілочку й вертається до своєї команди, передає тарілочку наступному, який так само прямує до мети і т.д. Виграє команда, в якій усі члени доставили тарілочку до мети й повернулися на своє місце.

ВИГРАЙ КАРТИ

Учасники: Рій.

Місце: Домівка.

Виряд: Карти до гри.

Роздаємо карти поміж усіх учасників по-рівному. Не можна на карти дивитися, тільки кожний складає їх на одну купку, лицевою стороною вдолину. Перший бере свою верхню карту, обертає її й кладе на середину стола. Тоді другий, третій і т.д. Коли покладено на середину дві однакові карти одна по одній (на пр. два королі, дві десятки тощо) тоді той, хто поклав останню карту, забирає собі всі карти зі середини, кладучи їх окремо. Гра кінчиться, коли зужито всі карти, роздані на початку. Виграє той, хто має найбільше здобутих карт.

ПАНУВАННЯ КАРТ

Учасники: Рій.

Місце: Домівка.

Виряд: Карти до гри.

Талію карт розкладаємо по столі, лицевою стороною вдолину. Кожний, по черзі, бере дві карти й показує всім іншим. Коли має дві однакові карти (на пр. два королі, дві десятки тощо), може їх собі задержати. Коли ж карти неоднакові – відкладають їх на бік. Коли вже забрано зі стола всі карти, розложені на початку – гра кінчається. Виграє той, що має найбільше пар.

ЗАСТУПНИК

Учасники: Для старшого новацтва.

Місце: Домівка або майдан.

Виряд: Для кожного грача п'ять дрібних монет.

Діти у крузі. Кожний дістає 5 дрібних монет (не може мішати їх з власними грішми). Кожний має якось пописатися: заспівати пісню, віддеклямувати вірш, сказати казку і т.п.) Перший оголошує, що він хоче робити (яку пісню співати, який віршик сказати тощо), але виконати це має не він, тільки його сусід зліва. Коли той це виконав, то він тепер проголошує наступний виступ, який має виконати наступний сусід зліва і т.д. Якщо хтось не знає того, що йому кажуть робити – то дає одну монету тому, котрий це зарядив. Також кожний перед своїм виступом може зажадати, щоб це виконав той, хто це зарядив. Якщо ж той, що зарядив, сам не вміє виконати свого замовлення, то виходить із гри. Коли ж виконає, то його заступник мусить заплатити йому дві монети. По визначеному часі гра кінчиться. Виграє той, хто на кінець має найбільше монет.

("500 Ігор")

Самодіяльна Гра

"ЗАГУБЛЕНИЙ ЛИСТ"

дитяча сценка, Стаха Гойдиш, жовтень 1998

ЛІЯ І.

Лісова поляна, ялинки притрушені снігом. З під ялинок висуваються чортики і починають крутитися під такт музики у довільному танку, затираючи руки зі зимна.

ЯВА І.

- Чортик 1. Як довго будемо ждати на Миколая, який в цю ніч приходить тою дорогою до дітей?
- Чортик 2. Я бачив, як діти кидали листи до поштової скриньки, що стоїть при дорозі.
- Чортик 3. Діти кожного року пишуть листи і просять, щоби той добрий отець приносив їм дарунки. А чи всі вони є такі добрі, як вони пишуть в листах?
- Чортик 4. /Зближається до найменшого чортика, який стоїть подальше від всіх чортиків і щось ховає поза себе./
- А що ти там ховаєш поза себе, куцохвостий?
- Чортик 5. /найменший/ Я нічого вашого не маю, а як знайшов, то моє.
- Чортик 1. Ти знаєш що в нас є такий закон, що в нас нема жадних секретів.
- Чортик 2. Покажи нам те, що знайшов. /Заглядає поза плечі малого чортика/. Ага! бачу що ти маєш листа. Де ти його знайшов?
- Чортик 5. /найменший/ Я знайшов його на лісовій дорозі, був присипаний снігом.
- Чортик 3. Прочитай, що там написано.
- Чортик 5. /найменший/ /Приглядається до листа/
- Чортик 4. Читай! Читай! Чому так довго приглядаєшся?
- Чортик 5. /найменший/ /Засоромнено/ Це вмію читати.

Чортик 1. Такий великий і не вмiєш читати?

Чортик 5. /найменший/ Не вмiю читати, бо родичі не післали мене до української школи.

Чортик 2. Увага! Хтось зближається до нас.

ЯРА ІІ.

На сцену виходить Ангел і веде за руку дівчинку, яка плаче. Чортики вискакують з укриття і заступають Ангелові і дівчинці дорогу.

Ангел. Що ви тут робите? Чому перешкадгаєте людям іти через ліс?

Чортик 1. Ми чекаємо на отця Миколая, щоби до дарунків, які він несе до дітей додати різочки, бо не всі є такі добрі діти, як вони пишуть в своїх листах.

Ангел. Не ваше діло мішатися до справ Святого Миколая. Нині є ніч Святого Отця, а Він знає хто є добрий, і хто заслуговує на дарунки і похвалу.

Чортик 5. /найменший/ /виходить на перід і подає Ангелові листа./
Прошу передати того листа Святому Миколаєві, я знайшов його на лісовій дорозі, хтось його загубив.

Оленка. То я загубила того листа і не могла його знайти. Вітер і сніг закрили дорогу і та біла пані допомогла мені його знайти та наїти дорогу до дому.

Ангел. Я є післанець Отця Миколая, я іду по дорогах і де є поштові скриньки я забираю листи до святого Отця, який любить дітей.

Оленка. Дякую тобі /звертається до малого чортика/. Ти хоч чортик, але в тебе добре серце.

Ангел. Не журися, Оленко. Твого листа в час доручу святому Миколаєві. А ви, чорти, не заступайте людям дороги, бо Святий Миколай покропить вас свяченою водою, а ви знаєте, що то дуже болить вас. Ходім, Оленко, я проведу тебе до твого дому. А ви, чорти, гуляйте собі скільки захочете.

/Оленка і Ангел відходять. Чорти ловлять себе за хвости і весело гуляють/

ЛІЯ ІІ.

ЯВА І.

Та сама сценарія. На сцену з обох сторін виходять два ангели.

Ангел 1. Не нікого нема, а я думала що снізніся.

Ангел 2. Як добре, що ми не запізналися, бо напевно до нас іде отець Миколай.

Ангел 1. Я сестричко літала по всьому світу і приношу святому Отцеві багато листів.

Ангел 2. Ось чує чийсь кроки, то напевно післанець з України іде до нас.

На сцену виходить Ангел післанець з України, з торбинкою перевішеною через плече з якої видно листи.

ЯВА ІІ.

Ангел 3./післанець з України/. Витаю Вас післанці отця Миколая. Я лечу з України. Дорога була довга і тяжка. Я маю багато листів до отця Миколая.

Ангел 1. Розкажи нам, чи діти в Україні знають вже про святого Миколая?

Ангел 3. Тепер в Україні вже всі знають, хто то був отець Миколай! В школах розказують про того святого і бабусі вже не бояться про нього розказувати цікаві розповіді і ще дітям розказують що в цю ніч він до них прийде, і те що просять принесе їм.

Ангел 2. Цікаво знати, що просять діти в Україні?

Ангел 3. Зараз розкажу, а ви мені скажіть, що діти просять в багатих краях?

Ангел 1. Там де я була і їх листи збирала, то в більшості просять, щоб Святий Отець приніс їм дорогі іграшки, ровери, електронічні предмети, ляльки, бо в цих краях діти мають всего подостатку.

Ангел 3. О ні! Українські діти просять принести їм черевики, бо не мають в чім в зимі ходити. Просять книжечки, і подумайте, одна дівчинка просить моти принести їй банани, бо вона ще ніколи їх не бачила.

Ангел 2. То не буде тяжко, бо ми маємо багато дарунків, ми цілий рік заготовляємо дарунки, моти були готові на цю ніч.

ЯВА 3.

За сценою чути голос дзвіночків і на сцену входить Ангел з Оленкою, а за ним входить святий отець Миколай, а за ними на саночках Ангели везуть дарунки для дітей. Святий Миколай убраний в ризи єпископа, в руці тримає жезл /палицю/. Дівчинка і ангел, що знайшов в лісі Оленку, стають з боку сцени.

Св. Миколай /благословить дітей/ Мир дому сему. Вітайте дорогі діти! Радію, що не забувасте мене в день моїх імянин. Я про вас ніколи не забуваю. Я для вас при допомозі моїх добрих Ангелів помічників цілий рік заготовляємо дарунки для дітей.

/звертається до Оленки/

Ти добра дівчинко не журися, що твій лист запізнився до небесної канцелярії, я знаю що Тобі потрібно і про що ти в листі просила.

Ангели, подайте Оленці її дарунок

/Ангел подає Оленці дарунок який Ангели поклали на саночки/

Ангел проведе тебе до дому, бо ніч темна і завія шаліє, тяжко знайти дорогу.

Оленка /бере дарунок/ Дякую Вам святий Отче. Я буду молитися, щоби Ви знову до нас завітали на другий рік.
/Відходить з дарунком, Ангел її проводить/

Св. Миколай /звертається до Ангелів/

Мої добрі помічники подавайте мені дарунки.

/Ангели приносять дарунки. Св. Миколай сідає і викликає дітей.

По роздачі дарунків св. Миколай прощає дітей.

Св. Миколай Прощаю вас мої дорогі діточки, будьте добрими, слухайте маму і тата, слухайте своїх учителів і тих, що допомагають вам виростати на добрих членів нашої дорогої України. Не забувайте української мови, вчіться читати добрі книжки і приятелюйте з добрими дітьми.

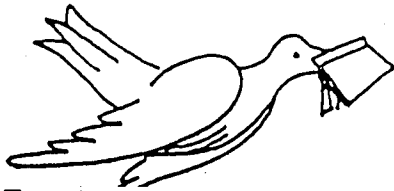
Нехай Бог має вас в своїй опіці. Мусимо іти далі, бо багато дітей чекає на нас.

/Благословить жезлом/

Святий Миколай відходить.

Finis

ІЗ ПРИРОДНИЧОГО ЗАПИСНИКА

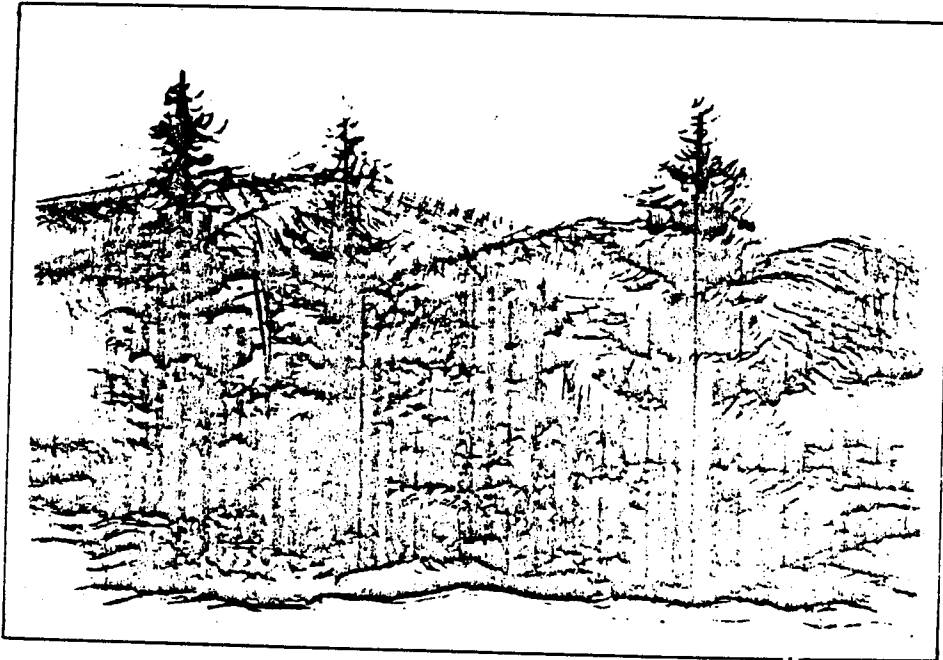

ОСІНЬ

Тихо й повільно
На землю промолу
Падає мрійне
Листя пожовкле.

Сонця проміння
Поблідло неначе.
Вітер осінній
Жалібно плаче.

Радісні співи
Пташині замовкли...
Пада тремтливе
Листя пожовкле.

ГАННА ЧЕРІНЬ

ЗВІРІ ЗАПАСАЮТЬСЯ НА ЗИМУ

Кожен знає,
Пам'ятає,
Як то прикро на морозі...
Часом зимно
Так нестримно,
Хоч вертайсь на півдорозі.

Треба добре стежити —
Не схопити нежити,
Вушкам не загрозити,
Ніс не відморозити.

Та вдягнувши рукавиці,
Кожушину й теплий спід,
Можна вийти до крамниці

І купити все, що слід,
В теплій хаті відігрітись
І з вікна на сніг дивитись.

Добре нам. А як звірятам:
Оленятам, ведмежатам?
До якої йдуть крамниці
Борсуки, зайці, лисиці?

Їм же теж слід стежити —
Не схопити нежити,
Вушкам не загрозити,
Ніс не відморозити...

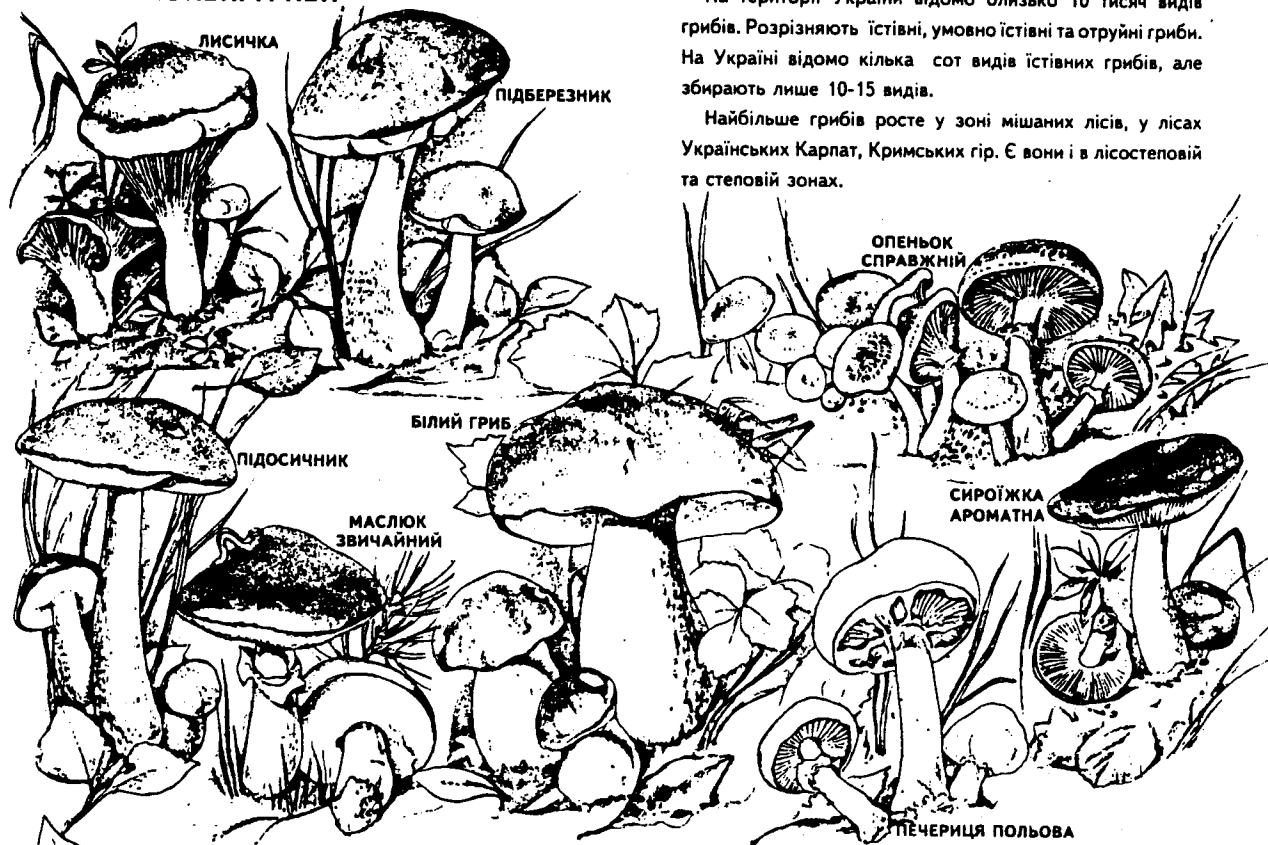
Як узимку мама-білка
Вранці вилізе з норі —

Перед нею гола гілка,
Ні травички, хоч умри...

Та звірята ще завчасу,
Як і всі господарі,
Роблять з осени запаси
І ховають їх в норі.

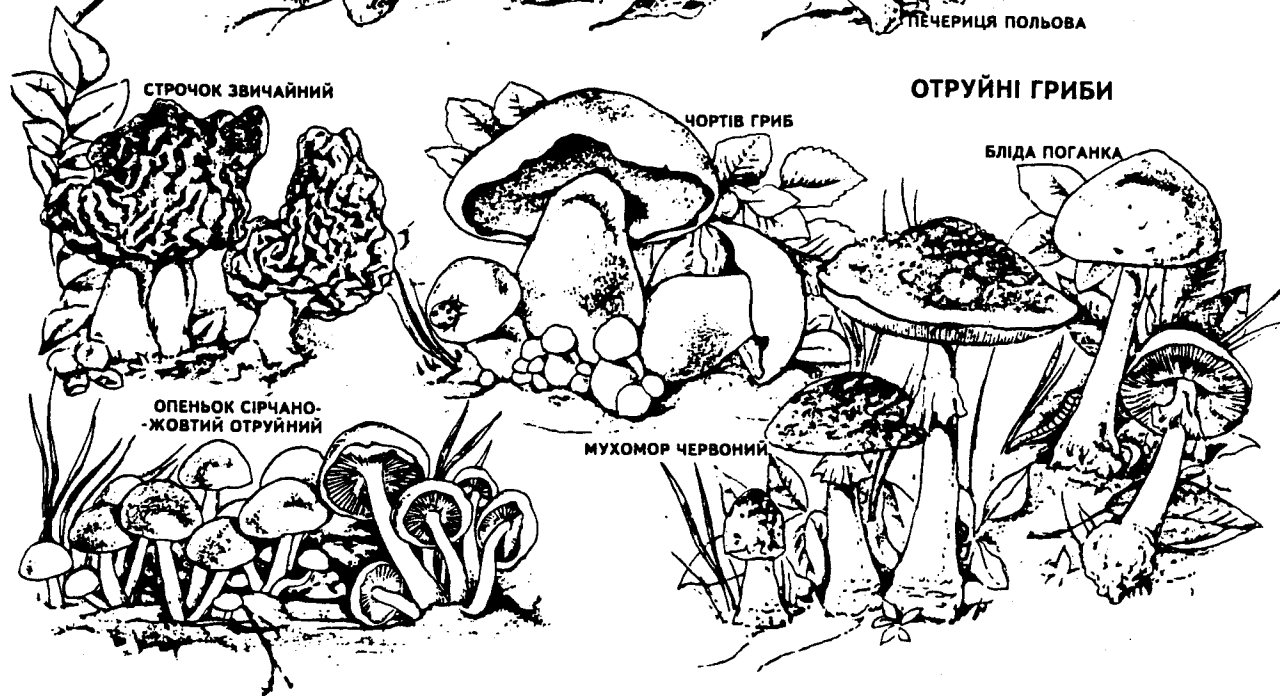
Як приходить дні зимові,
Звірі до зими готові.

В теплій нірці добре спати
Бачити весняні сни
І запаси споживати,
Що придбали восени.

ГРИБИ**ЇСТІВНІ ГРИБИ**

На території України відомо близько 10 тисяч видів грибів. Розрізняють їстівні, умовно їстівні та отруйні гриби. На Україні відомо кілька сот видів їстівних грибів, але збирають лише 10-15 видів.

Найбільше грибів росте у зоні мішаних лісів, у лісах Українських Карпат, Кримських гір. Є вони і в лісостеповій та степовій зонах.

ОТРУЙНІ ГРИБИ

РОЗГАДАЙТЕ

Пухом землю вкрив не простим,
 Майстер річку вкрив помостом.
 Ковзани, санки - у русі.
 Майже кожний у кожусі.

Хто в чоботях, рукавицях
 Чи в шапках, таких "теплицях",
 Що на вуха натягають.
 Пору року цю всі знають.

- зима

- Богдан Федчук

Крешуть лід,
 Ріжуть лід,
 Залишають дивний слід...
 А які швидкі вони!
 Це, звичайно,

- ковзани

-Валентин Кириленко

На снігу, в зимовий час
 Люблять всі малята нас.
 З гірки ми рушаєм в путь.
 А на гірку нас везуть.

- санчата

Плету хлівець
 на четверо овець,
 а на п'яту окремо.

- рукавичка

-Ліна Чабанівська

Біле, а не цукор,
 м'яке, а не вата,
 без ніг, а йде.

- сніг

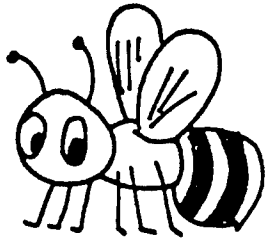
- Ліна Чабанівська

Я росту далеко в лісі,
 З мене роблять терпентину.
 На Різдво я дітям - радість,
 Бо прикрашую хатину.

- ялинка

- Богдан Федчук

ПРИКАЗКИ

Торохтить Солоха, як діжка з горохом.

Ж Ж Ж

Аж до діброви чути ваші розмови.

Ж Ж Ж

Порожній млин і без вітру меле.

Ж Ж Ж

Здоров'я – всьому голова.

Ж Ж Ж

Мийся чистіше – буде миліше.

Ж Ж Ж

Де повітря, там і життя.

Ж Ж Ж

Ходи більше, проживеш довше.

Ж Ж Ж

Без роботи день роком стає.

Ж Ж Ж

Треба нахилитися, щоб з криніці води напитися.

Ж Ж Ж

Поспішив – льдей насмішив.

Ж Ж Ж

„Нехай” поганий чоловік.

Ж Ж Ж

Думкою в небі, ногами в постелі.

Чи знаєте, що...

С. О. Стаха Гойдиш

ЧИ ЗНАЄТЕ, ХТО БУВ ОБОРОНЕЦЬ МИРУ?

Альфред Нобель народився 21 жовтня 1833 р. в Стокгольмі, столиці Швеції. Він був третім сином Емануеля Нобеля, шведського інженера й фабриканта, що винайшов морські міни для охорони портів перед ворогами. Його винаходом зацікавилася російська воєнна фльота. Росія уможливила Емануелеві переїхати до Петербургу, заложити фабрику й у 1842 році спровадити цілу родину до Петербургу.

Альфред Нобель зацікавився інженерією й сім літ пізніше поїхав до ЗСА студіювати з Джаном Еріксоном, спеціалістом будови воєнних кораблів, порушуваних паровою енергією. По чотирьох роках Альфред вернувся до Петербургу, закінчив студії й працював з батьком над дослідженням вибухової речовини нітрогліцерини. З огляду на велику небезпеку тої речовини, той винахід був заборонений у багатьох країнах.

Альфредові Нобелеві вдалося злучити нітрогліцерину зі звичайною глиною й назвати той продукт від грецького слова „динаміс“, значить сила. В короткому часі динаміт став дуже популярним. Європейські фабрики нітрогліцерину заступили безпечним порошком Нобеля й він став для нього копальнею золота. Динаміт на початку вживали для мирних цілей, при будові доріг, залізничних шляхів, каналів і тунелів у копальнях.

У 1870-71 роках вибухла Франко-Прусська війна, яка змінила все. Прусаци в усіх подробицях збагнули велику силу динаміту й уживали його для знищення противника. Нобель тим дуже зажурився, що його винахід не буде служити на добро людства. Й одного дня в 1888 році Альфред Нобель у Стокгольмі відкрив часопис, щоб довідатися про життя й діяльність свого брата, який мав великий успіх у нафтовій індустрії. Альфреда невимовно заскочив факт, що в часописі був поміщений некролог не його брата, а його власний. З прикрої журналістичної помилки Альфред довідався, як його оцінює світ. Світ представив його, як багатого промисловця, що винайшов і продавав зброю масового знищення людства. Не було згадки про його велику щедрість на різні добрі цілі, а зате було сказано, що ціллю його життя було стати торгівцем смерти.

Нобель не зробив ніякого зауваження пресі до поміщеного неправдивого некрологу, але коли Нобель помер 10 грудня 1896 р. в Сан Ремо, в Італії, він залишив своє завіщання. Згідно з його заповітом, доходи з його великого майна будуть рівно розподіляти на нагороди в шістьох призначених ним ділянках, а то з ділянки фізики, хемії, літератури, економії, медицини й фізіології, та нагорода миру. Ті нагороди вручають у Стокгольмі в роковини смерти Альфреда Нобеля, кожного року 10-го грудня.

Нагороди мають бути признані за найбільший вклад для добра людства. Вимогою до одержання нагороди Нобеля є зголошення кандидатів на письмі на одну з тих ділянок. Остаточне рішення про нагороди з ділянки фізики, хемії, літератури й економії робить Шведська Академія Наук, а визначення нагороди миру рiшає комітет Норвезького парламенту в Осльо. Шведський король вручає нагороди: золоту медалю, грамоту і грошевий подарунок.

У 1901 р. перший раз в історії нагороду з фізики одержав німець Вільгельм Рентген за відкриття проміння „ікс“. Є докази, що український фізик Іван Пулюй ще перед Рентгеном відкрив те саме, одначе не опублікував на час.

Зацікавлення нагородами Альфреда Нобеля зростає в цілому світі й його ім'я записалося в історії людства, як переможця й оборонця миру.-

ВІСТІ З УКРАЇНИ

РАДИ, ВИШКОЛИ, ЗЛЕТ... ЗЛЕТ???

Після більше, як трирічної перерви в Україні відбулася Рада Орлиної Спеціалізації провідників вишколів та Р. О. В. гніздових. У провіді вишколів були: М. Артиш, В. Окуневський, Я. Танчак, О. Пасічник, Т. Берізка, І. Нагірний. М. Латик замінила в характері писаря М. Денис, котра не приїхала з невідомих причин. Другу Л. Дячку таки вдалося відшукати приміщення, де проходили вишколи, щоправда, над ранок останнього дня. Але, як кажуть, „краще пізно, як ніколи“. Географія учасників – від Дніпра до Карпат. Шкода, що, не зважаючи на всі турботи Л. Дячка, так і не змогли приїхати виховники з Белза, Сокаля, В. Мостів, Соснівки, Хлівчан та Червонограду. Найбільша подяка належить Є. Паську, котрий уміло втримував контакти з кухнею, чим неабияк доклався до творення атмосфери (і не тільки за столом!)

Природним наслідком VI Р. О. С. стали 147-ма й 148-ма Р. О. В. впорядників, що проходили одночасно в Івано-Франківську та Слітловодську Кіровоградської обл. (коменданти: С. О. Марічка Артиш та С. О. Олеся Пасічник). „Цей вишкіл більш, як просто вишкіл. Це просто супер!“ – Цей відгук юнака – учасника 147-ої Р. О. В. віддзеркалює враження від нього не тільки учасників, але й проводу, гостей. Що ж до 148-ої Р. О. В., то про це читайте в листі сестр. Олі Мендрині в розділі „Сірі Орли пишуть“.

Відбулася І Р. О. В. булавних на Соколі під проводом Кульбаса з Хвостиком + Тато, Славко, Світлана Сорока та ін.

Злет Новацьких Виховників перенесено на 2000 рік та включено до програми відзначення 2000-річчя від народження Христа. Рішення про це прийняла зустріч гніздових у травні, та КПС на своїх сходах 12 червня. Відповідальність за його організацію рішено не перекладати на наступний провід.

Вітаємо С. О. Оксану Заліпську з народженням другого сина. Здоров'я й багато сили для праці!

Ліда Прусська в серпні виходить заміж та перебирається до Харкова. Можливо, що матимемо нову станицю? (КОМЕНТАР РЕДАКЦІЇ: Сердечні вітання, многих-многох і тільки щасливих літ! Просимо не забувати за В. О. Р. і подати свою нову адресу).

Бунчунин
С.С. Хан Харішчій, ЧК

м. Тернопіль
Юрро Родік
Готуйсь!

РІВНІ

НА ЗАР
Памішши
Аякую!

С.С. Марька
Артмиш

147^а РОВ (Впор. 112)

С. Вишків, Небесна і Лорі

Над-р
Федорук
Н.С.

С.С. Марька
Арта-писар

Фрідун Тра

І.Б. Родік
Федорук
Ревічський
Ванентин

Войцеховський

м. Ново-Саркиське

Арт

Герчук
Федорук
Захарчук

Косівський р-н
село Кобаки,
пл. уз. Костик
Яковчук-Бесараб

Мені
Алексію
(Бобрук)

М.Р. Родік
Федорук
А. Зведимчук
Федорук
Талесів

24-28.03.1999р.

м. Івано-Франківськ

Готуйсь!

НА ЗАР ТРИКОЗА (м.Кові)

Ф. Родік
С.С. Марька

Олексій Родік
м. Небісськ

Я ТАК РАДІЮ,
ЧТО АХ ЗА
ХРИМУ

Аліка Андрушук,
м. Уструп

Федорук
С.С. Марька

С.С. Марька

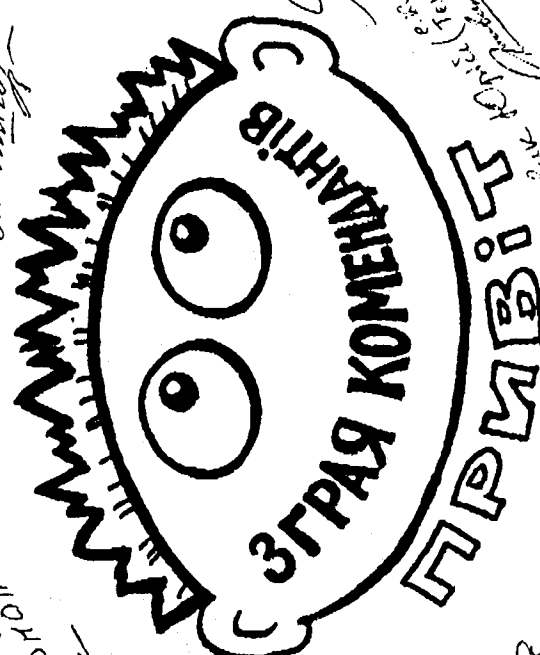

БУАВУНА

ЗВІЗД

ЗВІЗД

ЗВІЗД

Мар'яна
Мічурин
Діана
Гончарук
С.О.

Ольга Свізвинська
Антіна
С.О. Мар'яна
Світлана

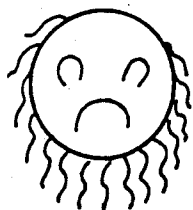
Сірий
Валентин
Резьнік
Тернопіль

Кисар С.О.
Чернілова
Аюбан
Коненда
Світлана
Сороса

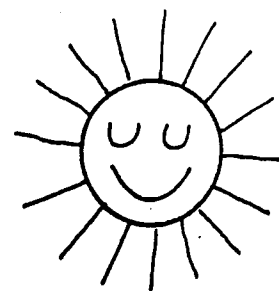
Світлана
Світлана
Світлана

Орляча Розвага

Кость Левчук

Що думають діти про Бога?

Мені доручили відреагувати перекладену з англійської мови книжку пастора Ричарда Вурмбрана, провідника Міжнародної асоціації допомоги переслідуваній церкві. Книжка називалася „Устами дітей“ і в ній були, доповнені малюнками, численні висловлювання про Бога та церкву, зібрані переважно самим пастором (часто це слова його онуків) або в окремих випадках запозичені ним з інших видань. Ось 10 таких висловлювань.

• • •

Хлопчик кидає м'яч вгору.
– Що ти робиш? – запитали у нього.
– Я граю в м'яча з Богом: кидаю Йому, а Він мені його повертає на землю!

• • •

Коли хлопчик йшов до церкви, мама дала йому дві монети: одну на пожертву, другу – на морозиво. У дверях церкви хлопчик пошукав в кишені й з сумом промовив: – Як шкода, Боже, що Твоя монета загубилася!

Хлопчик написав листа до Бога: „Дорогий Господе, я хочу спілкуватися з Тобою. Я знаю, що Ти чуєш увесь світ, але скажи мені, коли саме Ти слухаєш людей з Нью Йорку?“

• • •

Коли у дівчинки запитали, чи вона щодня молиться Богу, вона відповіла: „Ні, не щодня, бо мені не кожного дня щось треба!“

• • •

Хлопчик молиться: „Господи, скажи моєму батькові, щоб не бив мене. Скільки разів я маю просити Тебе про те ж саме?!“

• • •

– Чому ти плачеш, дівчинко?
– У мого брата є канікули, а в мене нема.
– А чому ж у тебе нема канікул?
– Бо я ще не ходжу до школи...

• • •

– Чому в тебе такі брудні руки?
– Бо я ними щойно вмивав обличчя.

НЕВИННИМИ ДИТЯЧИМИ УСТАМИ

– Скільки коштує квиток у кіно?
– Десять копійок.
– От шкода... У мене тільки п'ять. Пустіть мене, я дивитимуся одним оком!

• • •

– Олесю, ти був у зубного лікаря?
– Був.
– Ну й що? Зуб уже не болює?
– Не знаю... Він там, у лікаря залишився.

• • •

– Ти ти знаєш, що Колумб відкрив Америку?
– Ну то й що? Вона така велика, що кожен її зауважить.

• • •

Олесю повернувся зі школи додому. Глянула мама, а його нова шапка вже подерта і вся в болоті.
– Що це таке?
– То хлопці...
– Що хлопці?
– Скинули з мене шапку і почали футбол грати...
– А ти де був?
– На воротах стояв...

(„Всесміх“)

ПОРАДИ ⁶⁴ МУДРОЇ СОРОКИ

Листи для Мудрої Сороки слати на адресу Редакції (див.: II стор. обкладинки) з допискою: „Для Сороки“.

ДОРОГА СОРОКО!
До чого подібні дівчата?   Цікавий

ДОРОГИЙ ЦІКАВИЙ!
До мух. Одні й другі дзижчать. Одні й другі люблять солодке.
Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!
А як пізнати, що солодке?   Друг цікавого

ДОРОГИЙ ДРУЖЕ!
Дуже легко! Стежи лише, по чім дівчата лижуть пальці й кого цілують.
Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!
Я волю цілувати жабу, ніж котрого-будь з наших хлопців.   Рішуча

ДОРОГА РІШУЧА!
Звісно! Жаба ж солодша. Та й може перемінитися в принца, чого не встругне ніякий хлопець.   Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!
Чи новацькі табори повинні бути окремі для хлопців і окремі для дівчат?
Славко

ДОРОГИЙ СЛАВКУ!
Це великою мірою залежатиме від кількості дітей. Гарно вдаються одностатеві табори, коли учасників більше (чотири або більше роїв). Але деякі зайняття важко переводити, якщо дітей є мало (на пр. ігрові комплекси). То ж можна мати гарну програму для мішаного табору. Якщо устаткування дозволяє, можна поспробувати мати рівночасно два табори (хлоп'ячий і дівочий) один коло одного, а тоді деякі елементи програми проводити спільно, інші ж – окремо.   Сорока

Ж Ж Ж

З М І С Т

ВІД РЕДАКЦІЇ.....	1
ДОКУМЕНТИ НАШИХ ДІВ.....	2
З ГНІЗДА БУЛАВНИХ.....	4
МУДРІСТЬ СІРИХ ОРЛІВ	
Держава починається з дітей – Сусанна Черненко.....	4
Новацький вогник присвячений 75-літтю УПН – С. О. І. Франів.....	6
Коротка історія УПН – С. О. Таня Онищук.....	29
ЩО РОЗКАЖЕМО НОВАЦТВУ?	
Чоловік і жінка – С. О. Іван Нагірний.....	32
Урятувала! – Константина Малицька – Віра Лебедова.....	34
Нечемний снігур – Михайло Маморський.....	37
МАЙСТРУЄМО	
Шестираменна сніжинка - С. О. Денис Беднарський.....	38
Метелики з осінніх листків - С. О. Денис Беднарський.....	40
Іграшки з вилущених і цілих кукурудзяних качанів.....	41
ДІТИ СПІВАЮТЬ	
Молитва – Т. К./М. О. Гайворонський.....	42
Мережі – М. Гайворонський/В. Осередчук.....	42
Забілів від снігу гай – О. Тарнавська.....	43
НОВАЦЬКИЙ ТАНОК: Хто з вас бачив.....	44
ІГРОВИЙ КУТОК	
Розбиті пляшки.....	45
Шукай відьму.....	45
Радіо.....	45
Половці.....	46
Молоко й картопля.....	46
Кошиківка.....	46
Покрути тарілочку.....	46
Виграй карти.....	47
Парування карт.....	47
Заступник.....	47
САМОДІЯЛЬНА ГРА: Загублений лист – Стаха Гойдиш.....	48
ІЗ ПРИРОДНИЧОГО ЗАПИСНИКА	
Осінь.....	52
Звірі запасуються на зиму – Ганна Черінь.....	52
Гриби.....	53
РОЗГАДАЙТЕ?.....	54
ПРИКАЗКИ.....	55
ЧИ ЗНАЄТЕ, ЩО.....	56
ВІСТІ З УКРАЇНИ.....	58
СІРІ ОРЛИ ПИШУТЬ.....	62
ОРЛЯЧА РОЗВАГА.....	63
ПОРАДИ МУДРОЇ СОРОКИ.....	64

